De Dreumelse tak van de familie

De Jong(h)

Een eerste globale verkenning van mijn voorouders aan moeders kant.

Ruim driehonderdvijftig jaar, al vanaf 1655, woont deze familie van (landbouw)arbeiders, tuinders, planters, kleine zelfstandigen, vissers, maar vooral van binnenvaartschippers in Dreumel.

Een selectie van feiten en verhalen rondom de Dreumelse familie De Jong(h) door de eeuwen heen.
Onderzoek, teksten en uitvoering
Willem Hol
's-Hertogenbosch juni 2013

INLEIDING.

De familie De Jong(h) woont al ruim 350 jaar in Dreumel.
Uit documenten, die ik in diverse archieven kon inzien, heb ik vast kunnen stellen dat de familie van mijn moederskant De Jong(h) al vanaf 1655 in Dreumel woonde. Ik houd er rekening mee dat zij al eerder in dit dorpje op het uiterst westelijke puntje van het Land van Maas en Waal waren neergestreken. Verder onderzoek kan hier uitsluitsel over geven. De naam De Jong(h) is de meest voorkomende achternaam in Nederland. Hierdoor is het voor onderzoekers lastig om de eigen afstammingslijn daarin te ontwarren. Omdat er bij mijn De Jong(h)-familie, die ruim 350 jaar binnen de Dreumelse grenzen woonde, een rechte afstammingslijn te zien is, beschouw ik hen dan ook als een aparte tak, namelijk de:
" DREUMELSE DE JONG(H)-TAK".

Hoe voorzagen de De Jong(h)'s zich in hun bestaan?
De vruchtbare ondergrond en ligging in het rivierenlandschap betekende voor de Dreumelse inwoners vanaf de vroegste geschiedenis een rijke bron van bestaan. Het is dan ook niet vreemd dat de beroepen van mijn voorouders gerelateerd zijn aan deze omstandigheid. Zo waren de De Jong(h)'s o.a. tuinders, planters, boomkwekers, herbergiers, (landbouw)arbeiders, vissers en schippers. Tot op heden zijn er in de familie nog steeds schippers. Bij deze beroepsopvolging rijst de vraag of de De Jong(h)'s zich ook mogen scharen onder de welbekende schippersdynastieën. Interessant om uit te zoeken! De wispelturige locale en regionale arbeidsmarkt bood echter aan weinige Dreumelnaren de mogelijk om hun leven lang hetzelfde beroep uit te oefenen. Velen werden hierdoor gedwongen om het werk aan te nemen dat op een bepaald moment aangeboden werd. In Dreumel hadden er veel bedrijven te maken met seizoens-, locatie- en marktinvloeden en gaven aldus de bevolking geen inkomenszekerheid. De meeste Dreumelnaren waren noodgedwongen ZZP-ers ("avant la lettre") en tevens zelfvoorzienend met het oog op hun dagelijkse levensbehoeften. Bijna iedereen had dan ook bij zijn woning een moestuin met groenten. Met daaromheen vruchtdragende struiken en bomen. Verder werden er varkens gehouden voor de slacht, kippen voor de slacht en de eieren en een geit (de armelui's koe) voor melk en kaas. Tijdens het groeiseizoen was er dagelijks (vers) eten. Het overschot aan groenten, vruchten en vlees werd zorgvuldig geconserveerd in wekflessen, Keulse potten en kruiken. Zo kwam men ook dagelijks zonder veel kosten de koude wintermaanden door.

Het rivierenlandschap: lieflijk & gewelddadig, scheppend & vernielend, gevend & nemend. Een land om van te houden en te vervloeken.
Het land en het water van het rivierenlandschap waren voor mijn voorouders niet alleen brengers van welvaart en geluk, maar ook brengers van rampspoed en ellende. Afwisselend waande men zich perioden in het paradijs en dan weer in de hel. Deze herhalingen van vreugde en verdriet hebben niet alleen het dagelijkse leven van de dijk- en komgrondbewoners beïnvloed en bepaald, maar ook hun karakter en levensinstelling.

De De Jong(h)-voorouders hebben weinig documenten nagelaten.
Over mijn voorouders ben ik in de archieven maar weinig informatie tegengekomen. Af en toe kwam ik een naam van hen tegen in een artikel van een landelijke of regionale krant, maar de meesten in gemeentelijke jaaroverzichten en bevolkingsregisters. Ik ben maar één egodocument tegengekomen, alhoewel menig voorouder het schrijven machtig was. Slechts een enkeling (in de jongste generatie) heeft een openbare functie bekleed. Een verklaring voor het feit dat mijn De Jong(h)-voorouders zo weinig in gearchiveerde documenten terug te vinden zijn ligt, mijns inziens, in hun maatschappelijke positie. Het waren hardwerkende mensen, die

dagelijks op het land en op het water met hun blote handen de kost moesten verdienen. Hun leefwereld bestond uit werken, eten en slapen. De strijd voor het dagelijkse bestaan nam vrijwel al hun tijd in beslag. “Vrije tijd” was er alleen op de dag des heren, de zondag. Maar zelfs dan moesten de handen vaak weer uit de mouwen. Bijvoorbeeld voor het binnenhalen van koren en hooi bij een naderende onweersbui, het vangen van losgebroken dieren, het doen van een noodslachting, het te hulp schieten van schepen en hun bemanning in nood, etc.

Mijn benadering van het verleden.
Geschiedenis is voor mij de naspeuring, vastlegging en koestering van alle menselijke activiteiten. In dit werkstuk spits ik dit toe op het verre en recente verleden van mijn voorouders. Intrigerende vragen voor mij zijn hierbij: hoe hebben mijn voorouders hun leven ingevuld, wat hebben ze gerealiseerd, wat is hen overkomen, welke keuzes hebben ze gemaakt en vooral wat waren hun ideeën. Als opvolger in de genetische lijn ben ik zeer benieuwd of ik aspecten van hun leven en van henzelf ook in mijn leven en in mijzelf herken. Omdat het om privélevens gaat zal ik dit onderzoek op gepaste wijze doen. Ik zal hun leven en dat van hun naasten met respect, naar waarheid en met open vizier benaderen. Ik zal mij als onderzoekende nakomeling moeten realiseren dat ik zowel prettige als onprettige feiten kan tegenkomen. Beide kwalificaties behoren tot de (historische) realiteit en zal ik zonder terughoudendheid behandelen. De huidige maatschappelijke maatstaven (waarden en normen) en eigentijdse taboes mag ik geen rol laten spelen bij mijn keuzes en oordeelsvorming van historische feiten en omstandigheden. Tot slot: ik kijk met grote dankbaarheid en erkentelijkheid naar mijn voorouders. Doordat ik op hun schouders kan staan, heb ik het voorrecht om uit te kijken over een bredere horizon. Dit geeft mij niet alleen meer kennis en inzichten, maar ook verantwoordelijkheden.

De indeling van dit werkje.
Dit werkstuk is een eerste poging tot een familiebeschrijving van mijn Dreumelse familie De Jong(h). De familie breidde zich in de loop der eeuwen sterk uit. Het is ondoenlijk om alle zijtakken van deze familie uit Dreumel in dit werk te beschrijven. Daarom behandel ik slechts twee afstammingslijnen. De keuze is gevallen op mijn opa en een verre neef van mij. Mijn vertrekpunt hierbij is steeds *Joannes de Jongh* (1655-?), de stamvader van de Dreumelse De Jong(h)’s. Via hem volg ik de afstammingslijn die uit komt bij mijn opa *Wilhelmus (Willem) De Jong* (1872-1955) schipper, tuinder en landbouwwerker. Ik noem dit gemakshalve de “Willem-zijtak”. De andere afstammingslijn loopt naar *Theo (Theodorus) de Jong* (1907-2013) van kindsbeen af schipper: de “Theo-zijtak”. Zie het schema op bladzijde 5. De Dreumelse De Jong(h)-familie beschrijf ik via drie invalshoeken, met in achtneming van de chronologisch volgorde, vanaf 1655.

1. Een verkorte genealogische weergave van de “Willem-zijtak” en “Theo-zijtak”.
2. Oude krantenartikelen en archiefdossiers waarin een lid of meerdere leden van de familie De Jong(h) worden beschreven. Citaten hieruit heb ik in een verhaalvorm gegoten. Deze citaten omvatten niet alleen personen uit de twee “zijtakken”, maar ook Dreumelse De Jong(h)-familieleden die in de vele andere zijtakken van onze stamboom voorkomen én andere Dreumelse De Jong(h)’s die ik nog niet in onze stamboom heb kunnen onderbrengen.
3. Aparte kadertjes met mijn kijk, herinneringen en mijmeringen m.b.t. mijn voorouders.

****Bijlage-1,-2 en-3***: 3 overzichtslijsten waarbij de nauwe betrokkenheid van een groot aantal leden van de Dreumelse familie De Jong(h) bij de scheepvaart zichtbaar wordt.
***Bijlage-4**:* teksten uit oude krantenartikelen, waarin op treffende wijze de dramatiek en tragiek van de Dreumelse bevolking tijdens de afgelopen eeuwen beschreven wordt.

Dankbetuigingen.
Hierbij wil ik mijn dank uitspreken aan mijn familieleden, die altijd bereid waren mij te woord te staan en info te geven. Door hen ben ik dichter bij mijn De Jong(h)-voorouders gekomen. Verder dank ik de Dreumelnaren en de bewoners uit de Veerstraat die mijn familie op de een of andere manier gekend hebben. Tevens dank ik de Dreumelnaren, die zich sinds jaar en dag belangeloos inzetten om de geschiedenis van hun dorp Dreumel te onderzoeken en onder de aandacht te brengen. Velen van hen zijn nauw bij de initiatieven van Tremele betrokken. Tot slot wil ik mijn erkentelijkheid uitspreken aan al de beroeps- en hobbyonderzoekers, wier openbare stukken ik in de archieven en op internet heb geraadpleegd, gecheckt of overgenomen. Zonder de bereidwilligheid van alle bovenstaande mensen was mijn werk niet zover gekomen. Waar mogelijk heb ik de bronnen vermeld.

Reacties, contact en uitwisseling.
Graag wil ik in contact komen met lezers(essen) om kennis, herinneringen en documenten uit te wisselen over Dreumel en mijn Dreumelse familie De Jong(h). Ik wil over mijn opa Willem de Jong en zijn gezin (mijn moeder was één van zijn 14 kinderen) en over mijn verre neef Theo de Jong nog een uitgebreider verhaal schrijven. En misschien volgen er nog meer.
Ik ben daarom benieuwd wat u als lezer(es) van dit familieverhaal vindt. Maar vooral ben ik geïnteresseerd in uw correcties, aanvullingen of verwijzingen (naar andere bronnen). Uw bevindingen, aanmerkingen, aanvullingen (dit mogen ook foto's, herinneringen of documenten zijn) wil ik graag ontvangen via mijn e-mailadres: willemjhhol@versatel.nl. Het is ook mogelijk een mailtje te sturen naar de redactie van deze Tremelwebsite als u liever via de post of telefoon met mij in contact wilt komen.

Panorama van **Dreumel** gezien vanaf de Waaloever bij Ophemert.

Willem Hol, auteur van het onderzoek naar de Dreumelse De Jong(h)-familie. Willem Hol is de zoon van Geertruida (Gerrie) de Jong uit Dreumel.

Twee (geselecteerde) zijtakken van de Dreumelse familie De Jong(h).

Joannes de Jongh werd geboren rond 1655 in Dreumel. Ik zie hem als de stamvader van de Dreumelse De Jong(h)-familie. Ik beperk mij in dit werkstuk tot twee zijtakken van deze familiestamboom. De ene zijtak loopt in rechte afstammingslijn van deze vroegste De Jongh naar mijn opa **Willem (Wilhelmus) de Jong**. De andere familiezijtak loopt van dezelfde vroegste voorouder naar mijn verre neef **Theo (Theodorus) de Jong**.
Bij voorvader Cornelius Joannis de Jongh (Generatie III) splitsen beide zijtakken zich van de hoofdstam af. Bij zijn zoon *Joannes Sr. Cornelissen de Jongh* begint de "Willem-zijtak" en bij zijn andere zoon *Cornelius Cornelis de Jong* begint de "Theo-zijtak". Ik benadruk deze twee zijtakken omdat ik, in ieder geval, een apart levensverhaal wil schrijven over zowel mijn opa Willem de Jong en zijn gezin (mijn moeder Gerrie de Jong was één van zijn 15 kinderen) als over mijn verre neef Theo de Jong.

N.N. de Jongh **I**
Dreumel?/?
∞ Dreumel ca 1650 : ?

Joannes de Jongh **II**
Dreumel 1655/?
∞ Dreumel ca 1675 :Wilhelma Antonisse

Cornelius Joannes de Jongh **III**
Dreumel 1680/ Dreumel 1719
∞ Dreumel 1703 :Mechtildus Cornelisse Coijmans

"Willem-zijtak"

Joannes Sr. Cornelissen de Jong **IV**
Dreumel 1707/ ?
∞ Alphen 1737 :Anna Maria den Holder
∞ ? : Anna Maria Peters van Lieshout

Joannes de Jong **V**
Dreueml 1760/Dreumel 1830
∞ Dreumel 1786 : Anna Maria Hol

Francis de Jong **VI**
Dreumel 1800/ Dreumel 1877
∞ Dreumel 1823: Maria van Buren

Johannes de Jong **VII**
Dreumel 1838? Dreumel 1859
∞ Dreumel 1859: Johanna Willemse

Wilhelmus de Jong **VIII**
Dreumel 1872/ Dreumel 1955
∞ Dreumel 1896: Johanna Meghel van Wezel

Johannes Hendrikus Hol **IX**
Vught 1908/ Vught 1976
∞ 's-Hertogenbosch 1939: Geertruida de Jong

Wilhelmus Johannes Hermanus Hol **X**
Vught 1941/ 's-Hertogenbosch …
∞ 's-Hertogenbosch 1973: Helena Maria Buur

"Theo-zijtak"

Cornelis Cornelius de Jong **IV**
Dreumel 1718/?
∞ Dreumel 1744 :Nicolaa de Jongh
∞ ? Johanna Jacobs van Thoor

Jacobus de Jong **V**
Dreumel 1765/Dreumel 1840
∞ Dreumel 1791 : Maria Boumans

Cornelis de Jong **VI**
Dreumel 1792/ Dreumel 1847
∞ Dreumel 1815: Arnolda Smulders

Sebartus de Jong **VII**
Dreumel 1819/ Dreumel 1890
∞ ? : Hendrina Cornelia Oostenrijk

Cornelis Franciscus de Jong **VIII**
Emmerich 1852/ Gendt 1920
∞ Dreumel 1859: Clara Sas

Cornelis Sigbertus de Jong **IX**
? 1885/ ? 1971
∞ Dreumel? : Theodora Kusters

Theodorus de Jong **X**
Antwerpen 1918/ Amerzoden 2013
∞ Dreumel? : Maria Rutten

Jan de Jong **XI**
Dreumel 1954/…
∞ ?

De Dreumelse familie De Jong(h).

De opeenvolging van de elf generaties De Jong(h) verluchtigt met gebeurtenissen en verhalen, die ik gevonden heb in oude krantenartikelen en in gearchiveerde documenten van de overheid.

****

GENERATIE: I

N.N. de Jongh

Dreumel ? (DTB-data en beroep onbekend)

∞ *(echtgenote onbekend)*

♂ **Joannes** Dreumel 00-00-1655/Dreumel ? (Overlijdensdatum onbekend)
∞ Dreumel ? (Trouwdatum onbekend) Wilhelma **Antonisse**

N.N. de Jongh is in onze Dreumelse De Jong(h)-stamboom de **virtuele** stamvader. Zijn zoon ***Joannes de Jongh***, geboren in 1655 in Dreumel, is (voorlopig) de **genealogische** stamvader van de Dreumelse De Jong(h)-familie. Vooralsnog is het onduidelijk met wie N.N. de Jongh trouwde en hoeveel kinderen zij beiden kregen. Duidelijk is in ieder geval dat hij en zijn vrouw in 1655 in Dreumel woonden. Met enige spanning kijk ik uit naar genealogisch onderzoek dat nog verder terug gaat in de tijd. Interessant is het dan om te ontdekken wanneer de eerste De Jong(h)-voorouder in Dreumel voet aan wal zette om zich aldaar te vestigen.

NOOT: De genealogische bronnen die ik heb geraadpleegd voor het stamboomonderzoek van de Dreumelse familie De Jong(h) waren o.a.: Genlias, Geneanet, stamboom Berry van Osch, stamboom.calus, Lucles.dyndns, Ancestors Katteler, Kwartierstaat Wittenberg, Kwartierstaat Hofstra, etc. Voor wat betreft genealogische data van recente generaties ben ik zeer erkentelijk voor de medewerking van de nog levende leden van de De Jong(h)-familie. Archieven en andere databanken geven namelijk geen DTB-data vrij van personen uit de jongste geschiedenis. *(**DTB**-data= **D**oop-, **T**rouw- en **B**egraafgegevens.)*

GENERATIE: II

Joannes de Jongh

Dreumel 1655- Dreumel ? Overlijdensdatum onbekend (beroep onbekend)

∞ Dreumel ? (Trouwdatum onbekend) *Wilhelma Antonisse* . Ouders: Antonisse en onbekende echtgenote.)

♂ Antonius Dreumel?

♂ **Cornelius Joannis** Dreumel 00-00-1680/Dreumel vóór 27-2-1719.
∞ Dreumel 21-10-1703 Mechtildus Cornelisse (Metie) **Coijmans**
∞ Dreumel 27-02-1719 Mechtildus hertrouwd met Adrianus Johannes Kievit

Ook familie?

In Dreumel duikt er in deze periode nog een andere De Jongh op, maar deze heb ik (nog) geen plaats in de De Jongh-stamboom kunnen geven. Het is ***Cornelis de Jongh*** (1678). Deze Cornelis de Jongh ziet drieëntwintig jaar na de geboorte van bovenstaande Joannes de Jongh

(1655) het levenslicht,. Hij trouwde evenals Joannes de Jongh ook met een dochter uit de Antonisse-familie, nl. Nicolaa Antonisse. Uit dit huwelijk kwamen zeker twee kinderen voort namelijk **Antonius Cornelisse** en **Jenneke Cornelisse de Jongh**. Beiden wordt het geboortejaar 1698 (een tweeling?) toegewezen in de genealogische lijsten. Het is onbekend of Joannes (1655) en Cornelis de Jongh (1678) broers van elkaar waren en of de onbekende N.N. de Jongh (de virtuele stamvader) hun vader was. Het is ook mogelijk dat ze neef of oom van elkaar waren. Verder speurwerk is nodig om dit te achterhalen.

GENERATIE: III

Cornelius Joannis de Jongh

Dreumel 1680-Dreumel vóór 27-2-1719 [ca 39 jr.] (schipper)

∞ Dreumel 21-10-1703 *Mechtildus Cornelisse (Metie) Coijmans* (ouders: Cornelis Theodori Dirkse Coijmans en Ida Jans Yken Hol). /*∞ Mechtildus hertrouwd Dreumel 27-2-1719 met *Adrianus Janssen Kievit* (ouders:?) (beroep?).

♂ **Joannes Sr. Cornelissen**	Dreumel 18-12-1707/Dreumel ? ∞ Alphen 15-09-1737 ? Anna Maria Peters **van Lieshout** *Joannes Sr. hertrouwd Alphen 03-12-1758 Anna Maria **den Holder**
♂ Joannes Jr. Cornelisse	Dreumel 23-10-1709/? ∞ Dreumel 02-02-1744 Nicolaa(s) Willemse van Oort
♂ Gerardus Cornelisse	Dreumel 00-00-1710/?
♂ Cornelius	Dreumel 05-06-1714/?
♀ Maria Cornelissen	Dreumel 03-04-1716/?
♂ **Cornelius Cornelisse**	Dreumel 25-07-1718/? ∞ Dreumel 09-02-1744 Nicolaa Teunisse Claaske de Jongh/ *dispensatie in 3e gelijke en gemengde graad. *∞Cornelius Cornelisse hertrouwd Dreumel 09-12-1753 Joanna Jacobs van Thoor
♀ Petronella Kievit	Dreumel 06-09-1721/?
♂ Cornelius Kievit	Dreumel 04-07-1724/?

Bovenstaande ***Cornelius Joannis de Jongh*** (1680-ca1719) is de oudste bij naam genoemde Dreumelse De Jongh die ik tegenkwam in de archieven. Ik trof zijn handtekening tussen die van 41 medeondertekenaars aan op een verzoekschrift uit 1706. Dit verzoekschrift was opgesteld door Baron Gerard Norbert van Scherpenseel tot Rumpt namens de inwoners van Dreumel en gericht aan de Bisschop van Roermond met het verzoek een nieuwe parochie te mogen oprichten in hun dorp Dreumel. Gerard van Scherpenseel schreef dit verzoek in zijn hoedanigheid als Heer van Dreumel, omdat er een situatie was ontstaan dat de pastoor van Wamel de herderlijke zorg van de drie onder hem sorterende dorpen (Wamel, Dreumel en Leeuwen) niet naar behoren kon blijven uitvoeren. Dreumel werd hierdoor min of meer verwaarloosd, waardoor de Dreumelnaren hun godsdienstige plichten niet na konden komen. De ondertekening van dit verzoekschrift geeft tevens een indicatie welke dorpsbewoners er in die tijd de schrijfkunst al machtig waren. Van de 41 ondertekenaars waren 23 inwoners van Dreumel in staat om een handtekening te zetten. 18 Inwoners konden dit niet en plaatsten daarom een persoonlijk symbooltje, waarmee ook zij aangaven het verzoek te ondersteunen. Bij elk symbooltje is (door een onbekend persoon) de naam van de persoon geschreven die bij het symbooltje hoorde. Uit dit document blijkt dat mijn verre voorvader Cornelius Joannes de Jongh de schrijfkunst machtig was. Zijn handtekening is, vergeleken met de andere ondertekenaars open, zwierig en tevens goed leesbaar. Ik weet niet of ik het me verbeeld maar toen ik de handtekening van Cornelius Joannes de Jongh vergeleek met die van mijn opa Willem

de Jong, zijn neef Cornelis Franciscus en van mijn moeder ontdekte ik opvallende overeenkomsten (zie hieronder). Ronde vormen, licht achteroverhellend, stevig en goed leesbaar. *(Bron: Eeuwfeestuitgave:“ (1882-1982 Dreumel….kroniek van de parochie”.)*

Handtekeningen van genoemde De Jong(h)’s met korte beschrijving: 1. Cornelius Joannis de Jongh in 1706 als medeondertekenaar van een verzoekschrift, 2. Wilhelmus Johannes de Jong (mijn opa) bij de aangifte op 28 december 1896 van zijn zoon Johannes Wilhelmus, 3. Cornelis de Jong (neef van Wilhelmus) op 25 november 1896 getuige bij het huwelijk van Wilhelmus de Jong en Johanna van Wezel te Dreumel en 4. Geertruida de Jong (mijn moeder) op de achterzijde van een klassenfoto uit ca 1930.

1 2 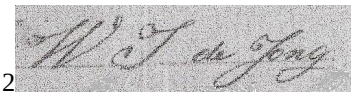 3 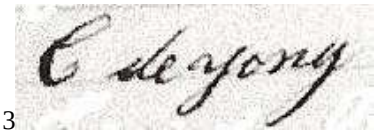

4 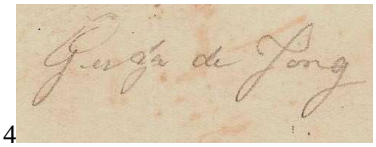

Ook familie?

Wederom enige De Jong(h)’s die ik (nog) niet in de stamboom heb kunnen plaatsen, maar die er zeker bij horen. Hierbij speelt de familie Gosuine een rol.
In het gezin van Theodorus Dierck Gosuini (1685-?) en Allegondis Cornelisse Aeltien Coijmans (1687-?) kregen 6 kinderen de achternaam Gosuini, behalve 2 zonen. Zij kregen de namen: **Quirinus Theodorus Quirijn van Pollesteijn** (1719-1787) en **Cornelius Dirckse de Jong (van Pollesteijn)** (1723-?). Er is mij iets opgevallen bij deze achternamen.
*****Quirinus Theodorus Quirijn van Pollesteijn*** (1723-?) trouwde met Wilhelma Baijens (1732-?). Zij kregen 10 kinderen, allen met de achternaam Pollesteijn. Deze achternaam staat, in tegenstelling tot zijn broer (ik neem aan dat het zijn biologische broer is) niet tussen haakjes en is zo te zien de echte (=vaste) achternaam. Het 4e kind van Quirinus en Wilhelma kreeg de voornaam Ida, doch haar achternaam is anders, namelijk: ***Ida Crijnen de Jong***. De naam van haar vader Quirinus Theodorus Quirijn van Pollesteijn kom ik hierna in de genealogische schema’s echter tegen als ***Quirijn Derks de Jong*** en ook als ***Crijn(e) de Jong***. Opvallend is hier dus dat de vaste naam *“Pollesteijn”* verandert in de vaste naam *“De Jong”*.
*****Cornelius Dirckse de Jong (van Pollesteijn)*** (1719-1787) trouwde met Maria Wilhelmi Claessens (1731-?). Hun kinderen heten allemaal de Jong (van Pollesteijn). De naam of toevoeging “van Pollesteijn” wordt hier consequent tussen haakjes gezet. Deze toevoeging “van Pollesteijn” intrigeert mij omdat er ook een landhuis in Dreumel die naam had.
**Een voetnoot van genealoog Berry van Osch, die te vinden is bij één van zijn gezinslijsten van de familie De Jong(h), geeft weer een andere invalshoek voor wat betreft deze extra achternamen. Hij schrijft: *“Pollesteijn is een toponiem op de grens van Dreumel en Wamel”*. Het lijkt erop dat deze De Jong(h)’s met opzet naar dit Dreumelse grondgebied werden vernoemd. Waarschijnlijk om onderscheid te krijgen tussen de vele De Jong(h)’s in hetzelfde gebied. Hopelijk kan ook hier verder onderzoek meer duidelijkheid geven. (Ik ben verder benieuwd of en waar ik deze twee “aparte” De Jong’s in onze Dreumelse De Jong(h)-stamboom onder kan brengen.)

Bij Cornelius Joannes de Jongh (1680-ca1719) vindt, zoals te zien is op het stamboompje op bladzijde 5, de afsplitsing van de twee zijtakken plaats. Voor het gemak en het overzicht heb ik beide zijtakken in het vervolg van dit verhaal voorzien van een naam en een symbooltje. De gezinsschema’s en aangehaalde oude teksten zijn hierdoor beter te herkennen en te plaatsen. Er zijn drie symbooltjes:
■ voor de *“Willem-zijtak”*. Eén van Cornelius Joannes de Jongh’s zonen, namelijk Joannes

Sr. Cornelissen de Jongh staat aan het begin van deze tak, die (voorlopig) bij mijn opa Willem de Jong en mijn moeder eindigt.
► voor de "*Theo-zijtak*". Bij een andere zoon van Cornelius Joannes de Jongh, Cornelis Cornelius de Jongh, begint de tak, die (voorlopig) eindigt bij Theo de Jong en zijn zoon Jan.
● voor de Dreumelse de Jong(h)'s die niet tot deze twee zijtakken behoren. Sommigen daarvan heb ik al in mijn voorlopige stamboomschema onder kunnen brengen, anderen nog niet.
(Noot: Mijn stamboomschema van de Dreumelse familie De Jong(h) omvat reeds 57 gezinnen. Met uitgewerkte gezinslijsten. Alles is nog in analoge vorm en zal te zijner tijd gedigitaliseerd worden (programma "Aldfaer") om algemeen toegankelijk te zijn.)

GENERATIE: IV *("Willem-zijtak")* ■

Joannes Sr. Cornelissen de Jongh

Dreumel 18-12-1707/Dreumel ? (beroep onbekend)

∞ Alphen 15-09-1737 (?) *Anna Maria Peters van Lieshout* *Joannes hertrouwd (Alphen 03-12-1758) *Anna Maria den Holder* (ouders: Joannes Wilhelmi den Holder en Maria Jacobi Willems van Rijswijk)

♂ Cornelius	Dreumel 10-09-1738/Dreumel 00-00-1756
♀ Mechtildis	Dreumel 02-04-1740/Dreumel?
♂ Petrus	Dreumel 23-10-1742/?
♀ Joanna	Dreumel 21-03-1745/?
♀ Cornelia	Dreumel 16-09-1748/?
♂ Gerardus	Dreumel 13-07-1752/?
♂ Cornelius	Dreumel 29-02-1756/?
♂ **Joannes**	Dreumel 17-08-1760/?

∞ Dreumel 09-05-1786 Anna Maria **Hol** /*Dispensatie 4e graad bloedverwantschap.

GENERATIE: IV *("Theo-zijtak")* ►

Cornelis Cornelius de Jong

Cornelis Cornelius de Jong Dreumel 1718/ Dreumel ? (beroep ?)
∞ Dreumel 09-02-1744 *Nicolaa de Jongh* /*dispensatie in 3e gelijke en gemengde graad /*∞ Cornelius Cornelisse de Jong hertrouwd in Dreumel 09-12-1753 met *Joanna Jacobs van Thoor.*

-*Cornelius* (1754-?) (schipper?)
-*Nicolaa* (1755-?)
-*Henrica/ Hendrijn* (1757-1828) (71 jr.)
-*Antonius* (1758-?) (schipper?)
-*Maria* (1760-1846) (86 jr.)
-*Mechtildis* (1762-?)
-***Jacobus*** (schipper) ***(1765-1840)(75 jr.)***
∞ Dreumel ? *Maria Boumans*
♂*Cornelis* (1792-1847) (55 jr.) (schipper)
-*Antonius* (1767-?)
-*Gradus* (1770-1853) (83 jr.) (schipper/visser)
∞ Dreumel 06-05-1800? *Arnolda den Neijenboer*
♂*Cornelis* (1802-1885) (schipper)
♂ *Theodorus* (1807-?) (schipper)
♂ *Antonius* (1810-?) (schipper)

●***Aeldert de Jong*** en zijn vrouw bestierde omstreeks 1760 een herberg in Dreumel. Ik kwam zijn naam tegen in een proces-verbaal van 3 september 1765, tezamen met alle herbergiers van de twaalf dorpen die Dreumel omringden. De overheid hief in die tijd ook al accijns op wijn, bier en *"gebrande en gedistelleerde wateren"*. De betreffende herbergiers werden door de overheid opgeroepen om onder ede te beloven geen drank te zullen tappen waarop geen accijns betaald was. Het Ambtshuis te Druten was de plaats waar ieder zijn handtekening onder het proces-verbaal kon (moest?) zetten. Voor de overheid waren deze accijnzen een belangrijke bron van inkomsten. Om er verzekerd van te zijn, dat deze belastingen niet ontdoken werden moesten van tijd tot tijd de burgers, die in een herberg of tapperij de glazen vulden op komen draven om de eed af te leggen. Legde men geen eed af of was men verhinderd, om welke reden dan ook, dan werd ook dit in het proces-verbaal opgenomen. De overheid liet niets aan het toeval over om zich te verzekeren van het inkomende geld. Uit de proces-verbalen, die bij deze overheidsacties opgesteld werden, is af te leiden dat er in de twaalf dorpen ruim honderd herbergen of tapperijen gevestigd waren. Uitgaande van het feit dat het gezamenlijk inwonertal van deze dorpen 7700 personen bedroeg kan er geconcludeerd worden dat er voor elke 75 inwoners één herberg of tapperij ter beschikking was. Het drankgebruik was echter niet de enige reden van de grote populariteit van deze buurtlokalen. Het waren ook ontmoetingsplaatsen om contacten te leggen, zaken te doen, belangrijke kwesties die het dorp en de dorpelingen aanging te bediscussiëren, etc. De klandizie zal goed geweest zijn. Doch of alles wat op "de lat stond" ook uiteindelijk via een betaling in de portemonnaie van de herbergier/ kroegbaas terecht kwam is een ander verhaal. Het op de pof kopen van spullen was in die tijd een sterk ingeburgerde gewoonte bij boeren en burgers. Met name op het platteland, waar velen een onregelmatig inkomen hadden, was dit een noodzakelijk kwaad voor de middenstand. *(Bron: "De historie van het Land van Maas en Waal" - van Heiningen.)*

● Op 8 september 1769, vier jaar na het ondertekenen van bovengenoemde accijnsverklaring, werd de gemoedsrust van ***Aeldert (Alardus?) de Jong*** zwaar op de proef gesteld. Op die dag kwam het namelijk tot een ernstig conflict in zijn herberg in Dreumel. De Dreumelse schoenmakersknecht Peter Megens verwondde hierbij Claes Petersz. Schram zo ernstig, dat deze kort daarna overleed. Het Drutens procesdossier uit 6 december 1770 vermeldde nog dat Megens voortvluchtig was op de dag van het proces en dat er beslag gelegd zou worden op zijn tegenwoordige en eventuele toekomstige bezittingen. Mij is onbekend hoe de zaak rond Megens verder verliep. *(Bron: Archieven.nl-Gelders Archief- Procesdossier; website Tremele.)*

►Menselijk dwalen is van alle tijden en komt voor bij alle gezindten. Maar soms kan zo'n dwaling dramatische vormen aannemen. Zo werd ik via oude procesdossiers die ik tegenkwam geconfronteerd met de veroordeling van een jonge vrouw uit mijn Dreumelse De Jong(h)-familie. Mij inlevend in deze zaak vroeg ik mij bezorgd af hoe zij na haar misdrijf en veroordeling nog een normaal bestaan kon leiden. Haar daad was (zo begreep ik uit de stukken) het resultaat van een zelfstandig genomen beslissing. Maar ik kon mij niet aan de indruk onttrekken dat angst en paniek hierbij ook een grote rol gespeeld moesten hebben. De zaak betrof ***Hendrijn de Jongh, Cornelisdr***. (1757-1828/ Generatie:IV "Theo-zijtak") Een dochter van Cornelius Cornelisse de Jongh, die in 1753 met Joanna Jacobs van Thoor hertrouwd was.
In het procesdossier uit Druten van 8 december 1780 staat te lezen dat Hendrijn (19-2-1757) op 23 jarige leeftijd voor het gerecht moest verschijnen. In het verkorte gerechtsverslag is een nuchtere en nauwgezette beschrijving van de feiten te vinden: *"Na sexueel contact met Jacob van de Bergh haar zwangerschap en bevalling verzwegen. Haar kind in een droge sloot gelegd, 't welk na R.K. Doop spoedig overleed."* Dit alles gebeurde in 1779. Hendrijn kreeg 4 jaar tuchthuis. "*Sententie 28-11-1780 en geprononceerd 8-12-1780 te Druten*". De notities

over de verhouding tussen de daadplegers zijn niet eenduidig. Bij de een is te lezen dat Hendrijn en Jacob getrouwd waren, bij een ander dat ze “slechts” een relatie hadden. Uit andere documenten heb ik begrepen dat Hendrijn haar leven nog ten goede gekeerd moet hebben. Zij trouwde in 1783 met Gerardus Anthonius van Koolwijk (1760-1801). Met hem kreeg zij 6 kinderen. Gerardus Antonius overleed in 1801 op 41 jarige leeftijd. Hendrijn in 1828 op 71-jarige leeftijd. *(Bron: Archieven.nl-Gelders Archief-Procesdossiers; website Tremele.)*

■ ***Jan de Jong*** (1760-?/ Generatie: IV “Willem-zijtak”) mocht dan al wel de volwassen leeftijd bereikt hebben (20 jaar), maar zijn emoties had hij duidelijk nog niet onder controle. Zo blijkt uit een procesdossier dat hij op 20 april 1781 een mes getrokken had tegen mede-Dreumelnaar Bart Vink. Of omstanders Jan van een nog ergere daad afhielden of dat Jan zijn zelfbeheersing weer hervond en zijn mes opborg is niet duidelijk. Feit is dat het bij messen-trekkerij bleef. De reden van het conflict mag dan in duister zijn gehuld, glashelder was daarentegen de eis van het gerecht. 50 Gulden betalen! Een niet onaanzienlijk bedrag in die tijd. Hopelijk is Jan hierna niet meer van het rechte pad afgeweken. *(Bron: Archieven.nl-Gelders Archief-Procesdossiers; website Tremele.)*

■ of ►Het gezin van ***Cornelis de Jong*** (1754-?/ Generatie: IV “Theo-zijtak”) behoorde na de watersnoodramp, die in de nacht van 28 op 29 februari 1784 plaatsvond, tot één van de 97 getroffen huishoudens in Dreumel die een schade-uitkering kregen. De ramp had niet alleen Dreumel getroffen maar ook andere plaatsen getroffen langs de grote rivieren van de toen-malige Verenigde Nederlanden. Door de nationale aandacht die spontaan ontstond na deze waterramp waren er inzamelingsacties georganiseerd te Amsterdam en in andere grote steden van ons land. Uit de totale opbrengst, die op de cent af 244.432 guldens, 13 stuivers en 14 centen bedroeg, konden ook de vooral materieel getroffen inwoners van Dreumel gesteund worden. Deze ramp was voor de familie De Jong en de inwoners van Dreumel niet de eerste maar ook zeker niet de laatste die zij zouden meemaken. Het opmerkelijke aan deze ramp was dat deze niet onverwachts ontstond doch na een “aanloop” van maar liefst twee maanden. Al vanaf eind december 1783 had een strenge vorst zijn intreden gedaan. De Waal was bij Dreumel en vele andere rivierplaatsen dichtgevroren tot een stevige ijsvlakte. Na enige weken dooide het even. Het ijs ging breken en viel in schotsen uiteen. De ijsbrokken begon-nen gestaag stroomafwaarts richting zee te drijven. Toen het opnieuw stevig begon te vriezen, groeiden de ijsbrokken tot grote grillige ijsmassa’s. In een bocht even voorbij Dreumel, waar ondieptes en versmallingen in de vaargeul een vlotte doorgang belemmerden, schoof de ijsmassa op elkaar tot een ijsdam. Door de constante aanvoer van ijs uit de bovenloop van de Waal ontstond er na enige tijd een ijsversperring, die van Dreumel tot aan Druten reikte. Een lengte van ruim 10 kilometer. Het helse kabaal van de door oerkrachten in elkaar geperste ijsmassa’s moet een ware nachtmerrie voor de bewoners aan beide Waalkanten zijn geweest. Met de moed der wanhoop en met man en macht probeerde men het onheil te keren. Maar de natuurkrachten wonnen, zoals altijd.
Vanaf 21 februari 1784 zette de winter zijn “slotakkoord” in. Boven Noord-Europa begon de temperatuur ineens flink te stijgen, gevolgd door hevige regenval. Al het smelt- en regenwater verzamelde zich in korte tijd in de rivieren. Het snel stijgende rivierwater kon niet meer in de rivierbedding blijven toen het de ijsversperring bij Druten bereikte. Het zocht een uitweg over de dijken. De kolkende watervallen sleurden de schotsen met zich mee. Met donderend geweld raasden de water- en ijsmassa’s de polders in. Alles vernielend wat op hun weg kwam. Wat de wanhopige bewoners op en achter de dijken ook probeerden: er was geen houden meer aan. Volgens de krantenjournaals brak de dijk langs de Waal, tussen Nijmegen en Dreumel, op maar liefst elf plaatsen door. Waarvan twee doorbraken bij Dreumel. In totaal

zouden er in het oosten en midden van ons land 63 dijkdoorbraken langs de grote rivieren gemeld worden. *(Bron: Historische Kranten; Tremele: rubriek "Watersnood".)*

►of ■ of ● In 1791 kwamen er in de kerspelen (kerspel= buurtschappen rondom een kerk, parochie soms ook ambtsgebied) Alphen, Dreumel en Wamel weer plannen op tafel om windmolens te gaan bouwen. Over de molens die vóór deze tijd gebouwd waren in deze plaatsen is weinig bekend. Maar van de bestaande molens in 1791 was duidelijk dat deze niet meer voldeden en sommige waren zelfs in een verre staat van verval geraakt. Omdat rondom de waterbeheersing en de afvoer naar de rivieren tussen de polderbesturen onderling veel controverse bestond was men er tot dan toe niet in geslaagd om tot een oplossing te komen die de goedkeuring van alle betrokkenen in dit gebied kon wegdragen. Doch in 1791 was men er eindelijk in geslaagd om zes deskundigen bijeen te krijgen (twee voor elk dorp) die zich zouden verdiepen in de waterproblematiek van het westelijke en laagste deel van het Land van Maas en Waal. Na ampel onderzoek en overleg legden zij de schouten en buurmeesters van de drie kerspelen hun aanbevelingen voor. In het voorstel werd de aanbeveling gedaan om drie molens te bouwen, die gezamenlijk ƒ50.000,- moesten gaan kosten. Dit geld moest door de drie gemeenten geleend worden. In de kerken van de drie dorpen werden daarom begin juni 1791 vergaderingen belegd. Met nagenoeg algemene stemmen werd telkens besloten om de molens te laten bouwen en het benodigde geld te lenen. Na afloop van elke vergadering werd door alle aanwezigen het betreffende besluit getekend. Met hun handtekening gaven zij niet alleen aan dat zij het eens waren met dit besluit, maar beloofden zij tevens mee te zullen betalen aan het molengeld. Bij de 40 ondertekenaars uit Dreumel heb ik vier De Jong(h)'s gevonden. Namelijk ***Jan Crijne de Jong, Bastiaan Dirks de Jong, A. M. de Jongh*** *en* ***Cornelis de Jong***. Noot: ik heb deze 4 voorouders nog geen plaatsje in onze stamboom kunnen geven. *(Bron: "De historie van het Land van Maas en Waal" van van Heiningen.)*

►***Mechtildis de Jong*** (1762-?/Generatie: IV "Theo-zijtak"), dochter van ***Cornelis de Jong*** en Joanna van Thoor, had in 1793 een verloofde genaamd Gerardus van Buren aan de haak geslagen. Hij was een bekende ketter uit Hemert, die zich duidelijk tot het R.K. Geloof had bekeerd om zo snel mogelijk met zijn Mechtildis een nestje te kunnen bouwen. Doch de pastoor van Dreumel stak daar een stokje voor. Want volgens de richtlijnen van de R.K. Kerk was een bekeerling er aan gehouden eerst een gepaste wachttijd in acht nemen alvorens hij en zijn aanstaande het sacrament van het Huwelijk konden ontvangen. Gerardus moet een ongeduldig jongmens geweest zijn (ik sluit zijn geliefde Mechtildis en beider families niet uit), want er werd een verzoek tot dispensatie ingeroepen. Waarschijnlijk ten einde raad of om van het gezeur af te zijn deed de pastoor daarom op 10 februari 1794 een verzoek tot dispensatie de deur uit gericht aan het Dekenaat Nijmegen-Druten. Op deze wijze schoof de Dreumelse pastoor de hete aardappel richting Dekenaat. Het verzoek van de Dreumelse pastoor luidde: *"Gerardus van Buren, ketter uit Hemert* (dit moet Neder- of Ophemert zijn geweest) *van het diocees van Utrecht, bekeerde zich tot het geloof, toen hij verhuisde naar Teeffelen onder het diocees van Luik. Hij wil na zijn bekering een huwelijk aangaan met Mechtildis de Jong mijn parochiane. Maar ik mag hen niet trouwen, voordat een jaar en zes maanden verlopen zijn na zijn bekering. Bijgevolg kunnen er ook geen afkondigingen plaatsvinden. Zij verzoeken dispensatie in te roepen. Ik zal het overgeven aan de pastoor van Teeffelen, dat hij ze trouwt"*. Dispensatie was geen onbekend fenomeen in het gezin waarin Mechtildis geboren werd. Haar ouders Cornelis de Jong en Joanna van Thoor waren ook met dispensatie getrouwd. En zij niet alleen. Ook andere gezinnen van de familie De Jong(h) uit Dreumel hadden met dit kerkelijk fenomeen te maken gehad. Mechtildis en Gerardus trouwden dus niet in Dreumel maar gingen er wel wonen. In 1795 werd hun eerste kindje Cornelius van Buren geboren. Daarna kwamen er nog 4 kinderen. Gerardus stierf in Dreumel op 15 december 1825, hij werd 74 jaar.

Noot: Onder huwelijksdispensatie wordt verstaan de vrijstelling van een kerkelijk huwelijks-beletsel. Zie hiervoor, voor wat betreft de Dreumelse De Jong(h)'s, het onderstaand kader. *(Bron o.a.: Stamboom Berry van Osch, Kwartierstaat Katteler, Zoeklicht-reeks "Huwelijksdispensaties zuidelijk deel Kwartier van Nijmegen-1678/1805.)*

HUWELIJKSDISPENSATIE MET BETREKKING TOT BLOEDVERWANTSCHAP.
Dreumel is lange tijd een kleine en min of meer geïsoleerde gemeenschap geweest. De verre voorouders van de familie De Jong(h) woonden al in 1655 in Dreumel. Zij en hun nakomelingen hadden de gewoonte om op het Dreumels grondgebied te blijven wonen. Dit gold ook voor meerdere Dreumelse families. De keuze voor een niet-familielid als huwelijkspartner werd daardoor erg beperkt. Het gevolg hiervan was dat er na verloop van tijd een (bloed)verwantschap ontstond tussen vele Dreumelse inwoners. Of om het anders te zeggen: Iedereen was, op de een of andere manier, familie van elkaar. De inteeltkwestie speelt dan een rol. Zowel goede als slechte erfelijke eigenschappen kunnen dan doorgeven worden. De vrees voor een ziekelijk of misvormd nageslacht heeft er toe geleid dat de samenleving huwelijksvoorwaarden ging verordenneren om deze mogelijkheid te vermijden. Ook de R.K. Kerk had een rol bij deze handhaving.
*** Tijdens mijn onderzoek viel het mij op dat er regelmatig bij trouwlustige De Jong(h)-voorouders huwelijksdispensatie verleend moest worden. Bij een vermoeden dat bloedverwantschap bij het toekomstige echtpaar een rol zou kunnen spelen werd er eerst een officieel onderzoek door de R.K. Kerk gedaan alvorens er een toestemming tot trouwen verleend werd. Uit het aantal huwelijksdispensaties binnen onze familie kan de conclusie getrokken worden dat het geen overbodige luxe was om de bloedverwantschap met andere Dreumelse partners (de toekomstige schoonfamilies) in de gaten te houden. Ik kom dan ook in onze Dreumelse De Jong(h)-stamboom regelmatig dezelfde schoonfamilies tegen.**
*** Tussen 1725 en 1875 heb ik redelijk veel huwelijksdispensaties gevonden. Daarna is te zien dat dit afneemt. Waarschijnlijk kwam dit doordat de De Jong(h)'s uit Dreumel wegtrokken of een partner buiten Dreumel zochten. Het reisgedrag van de schippers en hun meevarende knechten zal ook gunstig gewerkt hebben op het "verkrijgen van vers bloed". Ook vertrokken er na 1850 steeds meer De Jong(h)'s uit Dreumel omdat er geen werk voorhanden was.**
*** Nadelige gevolgen van deze bloedverwantschap heb ik bij de De Jong(h)-familie niet aangetroffen. Wel zijn mij twee demografische aspecten opgevallen. 1. de hoge leeftijd van redelijk veel voorouders (een leeftijd die men gezien de leefomstandigheden niet zou verwachten). 2. Een ogenschijnlijke toename van de kindersterfte, met name na 1900. Dit laatste kan ook andere oorzaken gehad hebben. Ik heb een en ander niet diepgaand onderzocht.**

Noot: De meest voorkomende reden die vroeger genoemd werd (m.b.t. huwelijksdispensaties) door pastoors in het Dekenaat Nijmegen-Druten was: het wonen onder niet-katholieken of in een niet-katholieke streek met gevaar een niet-katholiek te trouwen. De reden die daarna het meest voorkwam was dat de aanvrager/ster bijna aan iedereen in de plaats op de een of andere manier verwant was.

► ***Gradus de Jong*** (1770-1853/ Generatie: IV "Theo-zijtak") beging op 6 juni 1809 tijdens het vissen een overtreding. Een medewerker van het bevoegde gezag snapte hem en slingerde hem op de bon. Op 27 november 1809 werd hij veroordeeld voor een boete van "*2x 25 Gulden"* omdat hij "*met viskuils gevist* (had) *zonder visakte en* (vervolgens) *de gevangen vis* (had) *vervoerd"*. Deze boete van ƒ50,- moet in die tijd een behoorlijk bedrag geweest zijn. Het zou daarom leuk geweest zijn als we zouden weten waarom Gradus het risico nam om gepakt te worden. Een mogelijkheid is dat Gradus het risico van deze boete al ingecalculeerd had, omdat hij zeker wist dat de opbrengst van zijn vangst de boete zou overstijgen. Het kan ook zijn dat hij gewoon met vissen zonder visakte doorging, omdat hij vond dat iedere "arme Dreumelse drommel" nou eenmaal alles mag doen om in zijn levensonderhoud en dat van zijn gezin te voorzien. Te hopen is dat Gradus op een verstandige wijze zijn verlies heeft genomen. En dat hij een visakte ging kopen of een minder risicovolle bijverdienste is gaan zoeken. *(Bron: Archieven.nl-Gelders "Archief-Procesdossiers".)*

GENERATIE: V *("Willem-zijtak")* ■

Joannes de Jongh

Dreumel 17-08-1760/Dreumel 26-09-1830 [71jr.] (arbeider)

∞ Dreumel 09-05-1786 *Anna Maria Hol* (ouders: Antonius Joannes Hol en 1e Arnolda Janse Robben van Avezaat en 2e Theodora Hoften). /*Dispensatie 4e graad bloedverwantschap.

♂ Joannes Bonaventura	Dreumel 13-07-1788/?
♂ Joannes Franciscus	Dreumel 29-01-1790/?
♂ Alardus	Dreumel 04-09-1792/? 00-00-1847 (55 jr.) (arbeider)
♂ Cornelius	Dreumel 08-05-1795/? 00-00-1840 (45 jr.) (klompen/schoenmaker) ∞ Wijchen 00-00-1802 Maria Derks
♂ Antonius	Dreumel 15-10-1797/? 00-00-1842 (45 jr.) (arbeider/schipper?)
♂ **Franciscus**	Dreumel 23-02-1800/? 21-09-1877 (77 jr.) (arbeider) ∞ Dreumel 20-06-1822/23? Maria **van Buren**
♂ Joannes	Dreumel 15-05-1802/? (schipper) ∞ Cornelia de Heuvel/?
♂ Gerardus	Dreumel 20-02-1805/Dreumel 08-01-1806
♀ Maria Anna	Dreumel 05-04-1806/? 04-09-1862

GENERATIE: V *("Theo-zijtak")* ►

Jacobus de Jong

Jacobus de Jong Dreumel 08-01-1765/ Dreumel 17-02-1840 (schipper)

∞ in Dreumel 01-03-1791 *Maria Boumans*

***-Cornelis(*1792-1847*)* (55 jr.)**

∞ Dreumel 04-07-1815 *Arnolda Smulders*

-Bernardina (1793-1793) (93d.)

-Joannes (1797-?) (schipper?)

► Op vrijdag 22 november 1822 kwam de Dreumelse schipper ***Jacob de Jong*** (1765-1840/ Generatie: V "Theo-zijtak") tezamen met zijn dorpsgenoot, de schipper Huijbert van Sonsbeek, en de Drutense kribbaas Jelis Meewissen in het landelijk nieuws. De reden van deze aandacht was dat het drietal een week daarvoor, op vrijdag 15 november, een heldendaad had verricht. Als eerste krant plaatste de "Nijmeegsche Courant" op 19 november 1822 een bericht onder de kop "Binnenlandse Berigten": *"Nijmegen, den 19 November. Laatstleden vrijdag* (15 november) *had voor het dorp Dreumel in het arrondissement Nijmegen, het volgende ongeval plaats: …"* Wat bleek. Twee Oud-Beijerlandse schippers Adrianus Julianus de Reus en Barend Willemse waren met hun zwaar beladen schuit al laverend de Waal, voorbij Dreumel, aan het opvaren toen plots een sterke rukwind greep kreeg op hun boot. De mast en het tuig sloegen over boord. De boot kantelde en dreef op zijn kop verder. De gehele lading bestaande uit kaas en zoute vis was opslag verloren. Na het omslaan bleef de onderkant van de schuit boven het water uitsteken. De schippers, die tijdens de windvlaag in het koude en woest stromende water terecht gekomen waren, konden zich nog net aan de bodemplanken vastgrijpen. Om zich vervolgens hier bovenop te hijsen. De twee Dreumelse schippers en de Drutense kribbaas hadden de gebeurtenis na de fatale rukwind met ontzetting aanschouwd. Zij bedachten zich geen moment en wierpen zich met ware heldenmoed in het voortjagende water om de ongelukkige Oud-Beijerlanders uit hun benarde positie te redden. Dankzij hun kloeke optreden, waarbij zij hun eigen leven in de waagschaal stelden, werden de Zuid-Hollandse schippers van de wisse dood gered. Het nieuws van de reddingsactie werd in eerste instantie via de "Nijmeegse Courant" rondom Nijmegen en dus ook in het Land van Maas en

Waal verspreid. Doch weldra kon heel Nederland van deze reddingsactie kennis nemen omdat de landelijke "Nederlandsche Staatscourant" op vrijdag 22 november 1822 het artikel van de regionale "Nijmeegse Courant" van 19 november in zijn geheel overnam. De "Staatscourant" eindigde zijn artikel met de tekst: *"Meer dan een kwartier uur, dreven zij* (de Oud-Beijerlanders) *op de schuit gezeten, nog in het grootste gevaar den stroom af, toen zij door de menschlievende pogingen* (van beide Dreumelaars en de Drutenaar) *gelukkig gered werden"*. Ik ben in de archieven nog geen melding tegen gekomen dat de redders, buiten deze landelijke bekendheid, ook nog andere vormen van waardering voor hun heldendaad mochten ontvangen. Verder onderzoek van mij bij historische verenigingen in Oud-Beijerland en Zuid-Holland heeft tot nu toe (nog) niets opgeleverd. Schipper de Reus, die op 9 november 1796 geboren is, trouwde op 28 maart 1816 met Maaike Kraaijo. *(Bron: Historische Kranten; Genealogie Online; Hervormd Oud-Beijerland; Erfgoedhuis-ZH.)*

GENERATIE: VI *("Willem-zijtak")* ■

Franciscus de Jong

Dreumel 23-02-1800/? 21-09-1877 (arbeider)

∞ Dreumel 20-06-1822/23? *Maria van Buren* (ouders: Gerardus van Buren en Mechtelina de Jong(h) /*dispensatie bij hun huwelijk op 10-02-1794).

♀ Anna Marie	Dreumel 10-08-1823/Dreumel 21-01-1862 (38 jr.) ∞ Cornelis Sas / Dreumel 07-11-1827
♀Johanna	Dreumel 00-00- ca1827/Wamel 21-10-1857 (ca 30 jr.)
♀ Anna Johanna	Moordrecht 07-08-1830/Wamel 18-11-1890 (60 jr.) ∞ Dreumel 17-11-1859 Derk Hol
♀Barbara	Dreumel 07-02-1833/ Dreumel 09-02-1833 (2 d.)
♂ Joannes	Dreumel 00-00-ca 1835/Dreumel 03-03-1888 (53 jr.) (stoelenmatter) ∞ Dreumel 20-04-1865 Antonia van der Eyk
♀ Cornelia	Dreumel 00-00-ca 1837/ Tiel 25-09-1901 (ca 64 jr.)
♂ **Johannes**	Dreumel 22-09-1838/Dreumel 20-09-1912 (73 jr.) (arbeider/ schipper/ landbouwer) ∞ Dreumel 06-12-1859 Johanna **Willemse**
♀ Johanna	Dreumel 00-00-1840/? 00-00-1857 (17 jr.)
♂ Antonie	Dreumel 14-05-1841/ Dreumel 20-05-1841 (6 d.)

GENERATIE: VI *("Theo-zijtak")* ►

Cornelis de Jong

Cornelis de Jong Dreumel 13-01-1792/ Dreumel 30-04-1847 (schipper, arbeider).

∞ Dreumel 04-07-1815 *Arnolda Smulders*

-*Maria Anna* (1817-1861) (44jr.)
-***Sebartus* (1819-1890)** (schipper)
∞ *Hendrina Cornelia Oostenrijk*
-*Petronella* (1820-1848) (28 jr.)
-*Jacoba Maria* (1822-1893) (71 jr.)
-*Francis* ((1825-?) schipper?)
∞ Dreumel 18-06-1852 *Alegonda Kooijmans*
♂ *Cornelis* (1855-1934) (79 jr.) (schipper)
-*Arnolda* (1828-?)
-*Bernardina* (1830-1842) (12 jr.)
-*Geertruida* (1833-?)

Info.
-Eind 1859 werden er in Dreumel volgens het "Algemeene Register: indeeling bewoners naar beroepen of middelen van bestaan" *"8 schippers, 5 visschers en 3 schippersleerlingen"* geteld. Ik moet nog natrekken welke Dreumelnaren dit waren.
-Eind 1863 blijken er op de "Lijst der huizen en de daar in wonende huisgezinnen in de gemeente Dreumel volgens de nummering in 1863" van de in totaal 386 huisgezinnen die in die tijd in Dreumel woonden 7 families van *De Jong* te zijn. Hieronder heb ik de "naam der bewoners" van de *De Jong*-families tezamen met het "nummer der huizen" en het "nummer der huisgezinnen" geplaatst zoals deze in hetzelfde gemeentestuk vermeld stonden. Tevens heb ik uit het "Huisregister" de plaatsaanduiding "Dijk" en "Dorp" overgenomen:
54 (Dijk)/58 Louis de Jong
73 (Dijk)/81 Francis de Jong
82 (Dijk)/90 Cornelis de Jong Gzn.
96 (Dijk)/105 Willem de Jong
118 (Dijk)/128 Theodorus de Jong
123 (Dijk)/133 Antonie de Jong
323 (Dorp)/343 Johannes de Jong
-Het register uit 1863 meldde verder nog dat er in totaal 361 woonhuizen in Dreumel aanwezig waren en 7 onbewoonde panden. Als onbewoonde panden werden aangeduid: Korenmolen, Schoolgebouw, Herv. Kerk, R.C. Kerk, Grutmolen J. v. d. Voort, Steenfabriek op Bato's erf en Stoommachine. *(Bron: Regionaal Archief Nijmegen: "Inventaris Dreumel 1811-1983")*

GENERATIE: VII *("Willem-zijtak")* ■

Johannes de Jong

Dreumel 22-09-1838/Dreumel 20-09-1912 (73 jr.) (arbeider/ schipper/ landbouwer)

∞ *Johanna Willemse* Dreumel 06-12-1859 (ouders: Gerrit Willemse en Hendrika van de Laar)

♂ Hendrikus	Dreumel 00-00-ca 1861/Rotterdam 09-05-1920 (59 jr.) (schipper) ∞ Dreumel 07-01-1891 Hendrika Antonia Jansen
♂ Johannes	Dreumel 00-00-ca 1864/ ? (schipper) ∞ Appeltern 13-04-1894 Grada van Avezaath
♂ Gerardus	Dreumel 00-00-ca 1866/Rotterdam 21-03-1917 (ca 51 jr.) (schipper) ∞ Dreumel 14-10-1908 Anna Wilhelmina de Beijer
♀Maria	Dreumel 00-00-ca 1870/? ∞ Dreumel 11-05-1892 Gerardus van Baardwijk
♂ **Wilhelmus Johannes**	Dreumel 07-09-1872/Dreumel 12-05-1955 (82 jr.) (schipper/ landbouwer/ arbeider) ∞ Dreumel 25-11-1896 Johanna Meghel **van Wezel**
♂Louis	? 00-00-1876?/ Dreumel 12-02-1879 (3 jr.)
♂ Johannes Hendrikus	Dreumel 27-04-1881/Dreumel 03-05-1881 (6 d.)
♂ Francis Louis	Dreumel 00-00-1882/? ∞ Dreumel 01-05-1907 Anna Maria van Krevel

GENERATIE: VII *("Theo-zijtak")* ►

Sebartus de Jong
Sebartus de Jong Dreumel 1819-Dreumel 1890 (beroep?)
∞ Emmerich ?/? *Hendrina Cornelia Oostenrijk*
-***Cornelis Franciscus* (1852-?)** (schipper)
∞ Dreumel 16-06-1884 *Clara Sas*
-*Bartelina* (1857-?)
-*Josephina Maria* (1860-1942) (82 jr.)
-*Ottolina Wilhelmina* (?)

► Interessant is de afstamming van Hendrina Cornelia Oostenrijk, de vrouw van ***Sebartus de Jong*** (1819-1890/ Generatie: VII "Theo-zijtak"). Zij stamde uit een adellijke familie van moederskant. Haar moeder was namelijk Marie Françoise de Longeville, die getrouwd was met Josephus Oostenrijk. De vader van Marie Françoise de Longeville (de opa van Hendrina Cornelia Oostenrijk) was de beroemde Jean Baptiste de Longeville. Deze was getrouwd met een zekere Vibilla Utselulo. Jean Baptiste de Longeville, zo gaat het familieverhaal, was vlootvoogd geweest tijdens het bewind van de Franse keizer Napoleon Bonaparte. Voor zijn verdiensten tijdens de zeeveldslagen kreeg Jean Baptiste de Longeville een grondgebied bij Emmerich, een toenmalig Frans bezettingsgebied, toebedeeld. In het levensverhaal dat ik over de tak van Theo de Jong wil gaan schrijven hoop ik hier verder op in te kunnen gaan. Mijn onderzoek in Emmerich heeft tot nu toe (nog) niets opgeleverd. *(Bron: Theo de Jong, Genlias; Kwartierstaat Wittenberg; Emmericher Geschichtsverein.)*

► ***Cornelis Franciscus de Jong*** (1852-?/ Generatie VII: "Theo-zijtak") kon in de zomer van 1900 niet bevroeden dat hij op een wel heel opmerkelijke manier in het nieuws zou komen. Op een augustusdag in dat jaar voer hij met een steenkolenvracht op de Waal van Duitsland naar Nieuwaal. Dit plaatsje ligt even voorbij Zaltbommel. Volgens de planning zou hij dan tegen de avond Dreumel moeten passeren. Een mooie gelegenheid, zo moet hij gedacht hebben, om eens een nachtje in Dreumel aan te leggen. Zo kon hij dan eindelijk weer eens langs huis gaan, zijn vrouw en kinderen in de armen sluiten en lekker in zijn eigen bedje slapen. Doch hij zou langer in Dreumel blijven dan hem (en misschien ook zijn vrouw en kinderen) lief was. De Amsterdamse krant "Het Nieuws van den Dag" meldde namelijk op 22 augustus 1900: *"Dezer dagen wilde schipper C.F. de Jong met zijn vaartuig "De Goede Gunst" geladen met steenkolen, bestemd voor Nieuwaal, te Dreumel binnen de kribben overnachten. Door een verkeerden stroom voer het schip met zulk een kracht tegen de krib, dat het door een lek bijna onmiddellijk zonk. De opvarenden wisten zich nog tijdig te redden. Schip en de lading waren verzekerd; het schip bij de verzekeringsmaatschappij "De Risico" welke weldra het lichten daarvan zou aanbesteden"*. Het lot was Cornelis de Jong dus niet erg gunstig gezind geweest bij deze tussenstop. *(Bron: Historische Kranten.)*

■ ***Gerardus de Jong*** (1866-1917/ Generatie: VII "Willem-zijtak") mocht wel een schip hebben met de hoopvolle naam "Goede Verwachtingen" doch dat hielp hem niet erg bij een ernstig ongeluk in 1916. Zijn neef Cornelis Franciscus had enige jaren daarvoor in 1900, ondanks de hevige schade aan zijn boot, nog alle geluk van de wereld gehad. Maar dat was voor Gerardus niet weggelegd in 1916. Om maar te zijgen over 1917. Maar daarover later. Op 17 december 1916 meldde het "Algemeen Handelsblad" in de rubriek "Gemengde Berichten" "***ONTPLOFFING AAN BOORD***. *Door onvoorzichtigheid van den knecht, die met een brandende lantaarn in de machinekamer kwam, ontstond gisteravond* (zaterdag 17 december 1916) *tegen halfzes, door het ontploffen der daarin aanwezige benzine, een hevige*

brand op het motorschip van G. de Jong te Dreumel. Het achterschip brandde geheel uit. De knecht bekwam hevige brandwonden. *(Bron: Historische Kranten.)*

■ Echter fataal voor ***Gerardus de Jong*** en traumatisch voor zijn vrouw Anna de Beijer werd een aanvaring in het begin van de lente in 1917 in de Rotterdamse haven. Het "Rotterdamsch Nieuwsblad" meldde op 23 maart 1917:
*"**NOODLOTTIGE AANVARING.** Gistermiddag* (21 maart 1917) *had op de rivier, ter hoogte van het Kralingscheveer, een ernstig ongeluk plaats, waarbij helaas een menschenleven is te betreuren. Het aakschip "Goede Verwachtingen"van schipper G. De Jong, dat, geladen met steenen in de richting van de stad voer, ontmoette 2 zandbakken, die gesleept werden door de "Ariane"van kapitein G. Visser. Tusschen dezen sleep en het aakschip had een botsing plaats en door den schok viel de mast van laatstgenoemd vaartuig achter over. Schipper De Jong kreeg de volle zwaarte op zijn hoofd en was bijna terstond een lijk, terwijl zijn vrouw, die aan het stuur stond en haar man voor haar oogen ontzield zag neerstorten, in haar verbijstering en schrik overboord sprong. Een boot van de Rivierpolitie was in de nabijheid en slaagde er in de vrouw te redden, doch zij verkeerde in zulk een overspannen toestand, dat de politie haar aan wal bracht en geneeskundige hulp voor haar inriep. Een der zandbakken was inmiddels op het aakschip geloopen, dat daardoor zwaar beschadigd werd en ter plaatse zonk. In verband met dit ongeluk zijn door de commissaris van politie der 5e afdeeling op zijn bureau Nassaukade gehoord de stuurman van een der zandbakken A. De V. uit Jutfaas en de dekknecht van de sleepboot A.B. uit Sliedrecht".*
Drie dagen later op 26 maart 1917 liet dezelfde krant een getuige, de proviandvaarder J.H. Joosten, aan het woord. Zijn relaas was dat de schippersvrouw door de schipper van een voorbijvarend zeilschip was gered. *"De vrouw werd daarna aan boord gebracht van de "Watergeus" (schipper E. van R.) en daar verpleegd tot 's avonds 5 uur, waarna zij, in dekens gewikkeld, per rader-brancard werd weggebracht. Joosten en nog een persoon die in een roeibootje voer wijdden hun zorgen aan schipper De Jong, wien het aan geen hulp meer baten mocht. De uit de Persoonshaven afgehaalde dokter kon slechts de dood constateeren".*
Twee maanden na de rampzalige aanvaring, op 22 mei 1917, stond de 29-jarige dekknecht A.B. uit Sliedrecht al terecht voor het veroorzaken van dit scheepsongeluk. De "Nieuwe Rotterdamsche Courant" meldde hierover o.a.: *"Bekl.* (beklaagde) *had dien dag de stoomsleepboot Ariena bestuurd, varende op de Maas, ter hoogte van de fabriek van P. Smit en den waterleidingtoren, daar ter plaatse een nauw vaarwater. De Ariena, die de rivier opwaarts gestoomd had, had twee zandbakken gesleept. Toen hij het zeilscheepje De Goede Verwachting, de rivier afwaarts en tegen stroom en wind op laveerende, had zien naderen".* In de rechtszaal werd aan de hand van getuigenissen exact gereconstrueerd hoe de aanvaring was ontstaan. Waarna de medische gegevens besproken werden. Tot in detail werd uitgelegd welke delen aan en in de schedel van schipper De Jong door de neervallende mast waren gebroken, gescheurd en vernield: *"…de schedel-basis was gebroken, de beide rotsbeenen waren getroffen en het wiggebeen gedeeltelijk vernield."* Eveneens zeer gedetailleerd werden de effecten van de heftige inwendige bloedingen beschreven, die tenslotte de dood van de schipper tot gevolg hadden: *"…door scheuring van de door de vernielde gedeelten loopende groote vaten was er een belangrijke bloeding ontstaan en een communicatie tusschen schedelholte en nasopharynx". (…) "…bloed…gestort in maag en darm en in de luchtwegen…bloeding in den bodem van den vierden ventrikel…".* Volgens de aanklager had alles tezamen de dood van schipper De Jong veroorzaakt. Hierna kwam de aangeklaagde dekknecht aan het woord. *"Bekl. legde een volledige bekentenis af. Hij had zeer veel spijt van het gebeurde".*
Het O.M. eiste wegens het veroorzaken van de dood door schuld drie maanden gevangenisstraf. De officier wilde in aanmerking nemen, dat de beklaagde gunstig bekend stond. De verdediging kwam daarna met een verrassende vaststelling. *"Immers, gebleken was, dat de*

mast niet was gebroken, doch omgevallen; men behoefde er dus niet aan te twijfelen, dat deze niet goed bevestigd geweest was. Op deze gronden (...) concludeerde de verdediger tot vrijspraak". De verdediger deed een beroep op een arrest van de Hoge Raad d.d. 25 april 1916, waarbij was beslist dat er slechts dan van schuld kan worden gesproken indien er grove onvoorzichtigheid begaan was. De uitspraak van deze rechtszaak is mij niet bekend.
De Burgerlijke Stand van Dreumel bevestigt het overlijden van Gerardus op 21 maart 1917 in Rotterdam. De aangifte van zijn overlijden werd echter pas negen dagen later gedaan, namelijk op 30 maart 1917 te Dreumel. Hij werd slechts 52 jaar. Zijn vrouw Anna de Beijer, die rond 1864 in Ruhrort (Duitsland) geboren was, moet van dit vreselijke ongeluk een trauma voor het leven opgelopen hebben. Zij overleefde haar verongelukte echtgenoot ruim 33 jaar. Op 86-jarige leeftijd overleed zij op 16 september 1950 te Wamel. Ik heb moeite gedaan om via personen in Wamel, die zich bezig houden met de plaatselijke geschiedenis, nog familie (kinderen, neven, nichten, kennissen, etc.) van Anna de Jong-de Beijer te achterhalen. Ik was zeer benieuwd naar het verloop van haar verdere leven. Doch het is tot op heden niet gelukt om een aanknopingspunt te vinden. (Als geboorteplaatsen van Anna de Beijer worden zowel Duisburg als Ruhrort genoemd.) *(Bron: Genlias; Geneanet; Historische Kranten; Werkgroep Wamel.net.)*

GENERATIE: VIII *("Willem-zijtak")* ■

Wilhelmus Johannes de Jong

Dreumel 07-09-1872/Dreumel 12-05-1955 (82 jr.) (schipper/landbouwer/arbeider)

∞ Dreumel 25-11-1896 *Johanna Meghel van Wezel* (ouders: Arnoldus van Wezel en Elisabeth van den Boom)

♂ Johannes Wilhelmus (Has)	Dreumel 27-12-1896/? (schipper)
♂ Arnoldus Johannes	Dreumel 05-05-1898/Maastricht 07-02-1990 (92 jr.) (schipper) ∞ Dreumel 1930 Hendrika Clasina van Sonsbeek ♂ Willy (1929-?) (schipper) ♂ Huub ♀ Rika
♀ Johanna Hendrika	Dreumel 18-02-1900/ Amsterdam ? ∞ Amsterdam? Jan Wentink
♀ Elisabeth Maria	Dreumel 14-11-1901/? 00-00-ca1903 (2 jr.)
♂ Francis Louis	Dreumel 17-09-1903/? (schipper)
♀ Elisabeth Maria	Dreumel 14-10-1905/Nieuwegein (ziekenhuis) 23-06-1986 (80 jr.) ∞ ? Dirk van Beek
♀ Marie Gerarda Maria	Dreumel 26-02-1909/ Den Bosch (ziekenhuis) 24-10-1966 (57 jr.)
♂ Wilhelmus	Dreumel 27-10-1910/Wijk bij Duurstede 16-01-1983 (73 jr.) (tuinder)
♀ Wilhelmina Arnolda	Dreumel 26-10-1911/Zeist 08-10-1990 (79 jr.) ∞ Dreumel 12-07-1939 Theodorus Tessels
♀ N.N.	Dreumel 20-03-1913(levenloos)
♀ Clara Maria	Dreumel 04-03-1914/Tilburg 01-07-1995 (81 jr.) ∞ Moergestel 00-00-1938 Hendrikus van Opstal
♀ Grada	Dreumel 31-05-1916/'s-Hertogenbosch 25-08-1990 (74 jr.) ∞ ? Henricus Langenhuyzen
♀ Geertruida	Dreumel 03-11-1918/'s-Hertogenbosch 01-11-1989 (70 jr.) ∞ 's-Hertogenbosch 29-11-1939 Johannes Hendrikus Hol
♀Henrica	Dreumel 00-00-1921/Arnhem ?

■ Mijn opa ***Willem de Jong*** (1872-1955/ Generatie: VIII "Willem-zijtak") en oma ***Johanna van Wezel*** hebben 14 kinderen gehad, waarvan één doodgeboren. Het klinkt misschien raar

maar ik heb tijdens mijn onderzoek toch nog veel moeite moeten doen om enkele kinderen van de broers en zussen van mijn moeder (mijn directe neven en nichten) op te sporen. Alle kinderen van Willem en Johanna, behalve hun zoon Wim(ke), zijn tussen 1920 en 1940 vanwege huwelijk of werk over het Nederlandse grondgebied en het grensgebied met Duitsland uitgewaaierd. Ome Wim(ke) had de Engelse ziekte (Rachitis). Bij hem leidde deze botaandoening (tekort aan vitamine D en Calcium) tot een verkromming van de ruggengraat

Willem de Jong als schipper. Datum onbekend (rond 1900). *(Bron: foto in bezit auteur.)*

Willem de Jong voor het hek van Pollenstein in Dreumel. Datum onbekend (tussen 1945-50). *(Bron: foto in bezit auteur.)*

Mijn moeder **Gerrie de Jong** tezamen met haar vader Willem de Jong voor hun huis aan de Veerstraat 239 (later 7) te Dreumel. De foto dateert van rond 1940. *(Bron: foto in bezit auteur.)*

in zijwaartse richting (scoliose). De zogenaamde “bochel”. Dit zal de reden geweest zijn dat ome Wim(ke) tot aan de dood van zijn ouders in het ouderlijke huis is blijven wonen. Mijn moeder heeft (volgens haar zeggen) haar oudste broers nauwelijks gekend. Het leeftijdsverschil tussen het oudste en jongste kind was 25 jaar! Mijn moeder was het op één na jongste kind van het gezin en haar oudste broers waren toen al zelden thuis in Dreumel vanwege hun werk als schipper. Eerst gingen ze als schippersknecht met opa mee tijdens vrachtvaarten en visvangst op de Nederlandse en Duitse rivieren. Later waren ze in dienst van ondernemers in

Johanna van Wezel voor het hek van Pollensteyn. Datum tussen 1940-50. *(Bron: foto in bezit auteur.)*

Veerstraat 7 (voorheen 239). Opa, oma de Jong en tante Anna in de deuropening. Rechts en achter het huis lagen velden en akkers. Links stond het huis van de buren Bosch. *(Bron: foto in bezit auteur.)*

de scheepvaart. Tenslotte werden ze zelfstandige schippers.
In haar jeugd heeft mijn moeder, voor wat betreft haar opvoeding, meer met haar oudere zussen te maken gehad dan met haar ouders. Die waren reeds op leeftijd (ruim boven de 50) toen zij ter wereld kwam. Haar ouders waren ook toen nog druk bezig met het draaiend houden van het grote gezin, de zorg voor het inkomen en de dagelijkse levensbehoeften. Buiten Wim(ke) heb ik de broers van mijn moeder (mijn ooms) nooit ontmoet. Ik heb alleen weet van hen uit verhalen. De zussen van mijn moeder en mijn neven en nichten heb ik alleen in mijn jeugd ontmoet. In die periode zag ik hen in het huis van opa en oma in Dreumel. Als ik daar met mijn ouders en zussen was, was er ook altijd veel volk. Wij waren er nooit alleen

Twee broers van mijn moeder **Johan en Frans de Jong** op het schip "Gelderland-3". Achter op de foto staat geschreven *"Ome Has"* (ik vermoed dat "Has" de afkorting van Johannes is) en *"Ome Frans"*. Beiden waren de oudste zoons van Willem de Jong en Johanna van Wezel. Datum van de foto ergens tussen 1938-1946. *(Bron: foto in bezit auteur.)*

met ons gezin. Opvallend is dat ik nauwelijks nog weet wat de aanleiding van deze drukbezochte bijeenkomsten was. Ik heb nog wel weet van de begrafenis van opa en oma. Maar er waren toch ook andere bijeenkomsten waar opa en oma nog bij waren. Waarschijnlijk werd er dan een of ander feest gegeven of iets herdacht. In mijn puberteit heb ik nog bij enkele tantes enige dagen van schoolvakanties doorgebracht. Pas de laatste jaren begin ik te beseffen waarom ik, als enige zoon van ons gezin, van die fijne en spannende vakantiedagen mocht doorbrengen bij familie in het hele land. Ik was in die tijd, zoals men dat toen noemde, een "druk kind" (de term ADHD bestond toen nog niet). Voor mij was het leven in de ruime en rustige buitengebieden zowel een stimulans als een weldaad. Ik was behept met een grote actieradius en alles wat er om me heen gebeurde en leefde fascineerde me. Hier kwam ik ruimschoots aan mijn trekken. Mijn ouders hadden mijn "eigenaardigheid" goed ingeschat. Maar ze hadden zichzelf ook niet vergeten. Voor hen was er even een adempauze, terwijl mijn tantes (en hun gezinnen) mij ruimhartig en belangeloos opvingen. De contacten die ik toen had waren te kort om me daar nog veel van te herinneren. Buiten de bijeenkomsten in mijn jeugd in Dreumel en de logeeradressen heb ik nauwelijks nog contact gehad met mijn tantes, neven en nichten. Op dit moment heb ik contact met enige kleinkinderen van opa Willem de Jong. Misschien dat dit

verhaal, als het op de website van Tremele verschijnt, een aanleiding kan zijn om contacten met andere familieleden te krijgen.

IK KEN MIJN OPA VOORAL VIA DE HERINNERINGEN VAN MIJN MOEDER.
Mijn moeder was zeer gehecht aan haar vader. Zij adoreerde hem. De foto op blz. 20 waarop beiden hand in hand staan, geeft duidelijk hun verbondenheid weer. Willem de Jong was een grote sterke man. Bekend om zijn bijnaam "Den Baard" en zijn onafscheidelijke pijp. Hij was schipper, net als zijn vader, broers en ooms. Vanaf 1905 was hij vaker aan wal om als (landbouw)arbeider en grondwerker te werken. Hij heeft zelfs gewerkt in de bruinkoolmijnen bij Krefeld (Duitsland). Als er geen werk was ging hij met zijn broers en zoons op palingvangst op de Rijn tot in Duitsland. Volgens mijn moeder kon haar vader boeiende verhalen vertellen over de vele reizen en avonturen die hij had meegemaakt. Zij riep vaak de avonden in herinnering dat haar vader weer eens van een lange reis thuis was gekomen. Zij ging dan met haar zussen (en broers?) rondom hem op de grond zitten en riepen dan in koor: "Vader vertel nog een verhaal". Volgens mijn moeder hing iedereen dan aan zijn lippen en wilde niemand naar bed. Willem de Jong bespeelde de schippersaccordeon en zong daarbij. Hij was eerlijk en recht door zee. Strijdvaardig als hij onrecht zag en daarbij was hij voor de duvel niet bang. Zijn welluidende stem boezemde, naast zijn imposante postuur en baard (tot op hoge leeftijd) ontzag in. De omwonende jeugd was bang voor hem. Ik ook als kleuter, tenminste dat vertelde mijn moeder. Als wij op bezoek kwamen zat opa in zijn stoel voor het raam. Zijn boezeroen aan en de pijp hangend in zijn mondhoek. Hij begroette ons kleinkinderen met een stem die gewend was om over het water te bulderen. Ik kroop dan onder de tafel. Deze imposante opa was echter zeer teder met ons. Ik herinner me nog goed dat wij vrijelijk met zijn baard mochten spelen. Hij liet het luid lachend toe.

■ Mijn opa ***Wilhelmus de Jong*** (schipper/arbeider) en de familieleden ***Antonius de Jong*** (schipper) en ***Johannes de Jong*** (arbeider) kwam ik tegen op een overzicht van Dreumelse inwoners die bij de gemeente een bewijs van Nederlanderschap in 1899 hebben aangevraagd of verlengd. Deze lijst geeft inzicht in de seizoensmigratie vanuit Dreumel in die tijd . Tevens valt te concluderen dat er veel meer werkzoekenden waren dan werkplekken. Uit verhalen van (voormalige) Dreumelnaren heb ik begrepen dat als kostwinners in deze gemeente geen betaald werk konden vinden zij in de omliggende plaatsen hun geluk gingen beproeven. Was het aldaar ook kommer en kwel dan trok men voor een tijdje niet alleen naar andere delen van Nederland maar zelfs ook over de landsgrenzen. Zoals vlak over de grens van Duitsland, maar zelfs ook naar het noorden van dat land, naar de Oostzee. Nog levende familieleden wisten mij te vertellen dat opa Willem de Jong met andere Dreumelnaren, lopend of met paard en wagen, naar de bruinkoolmijnen van Krefeld toe ging. Dat moet gebeurd zijn omstreeks zijn 27^{e} levensjaar. Hij was toen 3 jaar getrouwd. Had 2 kinderen en de 3^{e} was alweer opkomst. Hij had zijn bewijs van Nederlanderschap op het gemeentesecretarie laten verlengen, wat dus betekende dat hij al eerder zo'n bewijs had aangevraagd en in Duitsland had gewerkt. Doch hij ging in 1899 uiteindelijk niet. De reden hiervoor is mij onbekend. De neef van opa Willem de Jong, schipper Antonius de Jong, vertrok wel. Hij ging 6 weken zandvaren. In Dreumel verdiende hij met zijn schipperswerk ƒ4,50 per week, in Duitsland meer als het dubbele, namelijk ƒ10,80! Zijn andere neef, arbeider Johannes de Jong, ging ook en werkte 8 maanden als pakhuiswerker en als koren-omzetter. Hij verdiende ƒ10,80 in Duitsland tegen ƒ5,- in Dreumel.
Interessant is het om dit gemeentelijk document uit 1899 nader te bekijken en enige cijfers eruit op een rijtje te zetten. In 1899 had Dreumel 2193 inwoners, waarvan rond de 900 werkten in ca 50 beroepen. De grootste groep bestond uit ruim 500 arbeiders(sters), dan volgde de dienstbo-den met ruim 85 personen en vervolgens de landbouwers met ruim 75.
In totaal gingen er in 1899 104 Dreumelnaren naar Duitsland. Daarvan waren er 90 werkers (uit 8 beroepen) en 14 meegaande gezinsleden (kinderen en vrouwen). De groep (landbouw)-arbeiders bestond uit 79 man (88%! van de totale groep Duitsland-gangers), 4 dienstboden, 2 schippers, 1 smid, 1 klompenmaker, 1 koopman, 1 karman en 1 zonder beroep.

In Duitsland vervulden deze 8 beroepsgroepen 21 verschillende werkzaamheden. Zo deden 35 man opperwerk, 22 grondwerk, 4 zandziften, 3 werk als dienstboden, 3 veldarbeid, 2 stenen kruien, 2 stenen dragen, 2 schepen laden, 2 schepen lossen, 2 steenfabriekwerk, 2 mijnwerk, 2 kruiwerk, 1 zandvaren, 1 pakhuiswerk, 1 asrijden, 1 lijnkoek fabriekwerk, 1 oliemalen, 1 houtsnijden, 1 huishoudelijk werk, 1 stenen varen en 1 ijzerfabriekswerk.
De verblijfsduur in Duitsland varieerde van een paar dagen tot 1 jaar! Zo werkte 1 persoon 10 dagen, 4 personen 1 maand, 2 personen 5 weken, 6 personen 6 weken, 3 personen 7 weken, 11 personen 2 maanden, 10 personen 3 maanden, 2 personen 3½ mand, 6 personen 4 maanden, 5 personen 5 maanden, 8 personen 6 maanden, 4 personen 7 maanden, 8 personen 8 maanden, 4 personen 9 maanden, 5 personen 10 maanden, 2 personen 11 maanden en 9 personen 1 jaar. De helft van het aantal Duitsland-gangers werkte minder dan 4 maanden en scoorden gezamenlijk 104 maanden. De andere helft die meer dan 5 maanden werkte scoorden gezamenlijk 493 maanden. Ik vermoed dat degenen die kort in Duitsland werkten dit deden als tijdelijk het seizoenswerk wegviel en dat de ”langverblijvers” structurele arbeidsproblemen hadden in hun beroepssector.
De lange afwezigheid van vele Dreumelse kostwinners moet een duidelijke impact gehad hebben op het sociale leven, het gezinsleven en de opvoeding. Het is zeer aannemelijk dat voortkomende problemen door deze afwezigheid door familie werden opgevangen en dat kennissen en buren hier ook een rol in speelden. Hulpverlenende instanties, behalve die welke via de kerk georganiseerd werden, waren er toen nog nauwelijks.
Uit verhalen van familieleden heb ik begrepen dat opa Willem De Jong tijdens zijn leven vele werkzaamheden heeft verricht. Bij de geboorteaangifte van zijn 1e kind in 1896 wordt “schipper” als zijn beroep gemeld. Bekend is dat Willem van kindsbeen af in de schippers-wereld vertoefde. Bij het overlijden van zijn 3e kind in 1904 (werd 2 jaar) wordt als beroep “arbeider” vermeld en in 1913 bij de geboorte en overlijden van zijn 9e kind als “grondwerker”. De reden waarom hij het schippersvak verliet is mij niet bekend. Het zou goed mogelijk zijn dat huislijke omstandigheden, naar aanleiding van de brand die hun woning in 1904 trof, hierin een grote rol speelde. Voor de palingvisserij ging hij nog wel regelmatig het water op. Zie hieronder meer daarover. *(Bron: Regionaal Archief Nijmegen: “Inventaris Dreumel 1811-1983”.)*

■ Ik had van mijn moeder gehoord dat opa ***Willem de Jong*** tot rond zijn 30e jaar het schippersvak beoefend had en dat hij daarna aan wal was gegaan om zich meer bezig te houden met “dicht-bij-huis” land- en tuinbouwwerkzaamheden. Van zijn vissersactiviteiten die hij na zijn 30e nog uitoefende wist ik niets totdat familieleden mij daarop attendeerden. Opa ging vooral ’s winters op de Rijn in Duitsland met zijn broers of zoons paling vangen. Ik heb begrepen dat de meeste rivierpalingen toen ruim 1 pond wogen en ruim een ½ meter lang waren. Het schijnt dat visserslatijn hierbij geen opgeld doet. Als hij met zijn vangst, vaak zo’n 20 à 30 stuks, weer thuiskwam in de Veerstraat liep hij rechtstreeks naar het huis van buurvrouw Bosch. Haar woning stond op slechts 20 meter afstand van de woning van opa af. Met mevrouw Bosch had opa een afspraak lopen, dat zij één paling gratis kreeg als haar neef de hele partij zou slachten. Deze neef scheen er een grote vaardigheid in te hebben om de palingen consumptieklaar te maken. Een kleinzoon van grootmoeder Bosch herinnerde zich nog dat de kronkelende palingen heel sterk leken op opgepompte binnenbanden van een fiets. Hij wist ook nog te vertellen dat palingen in die tijd op de grote rivieren met zogenaamde “kleefnetten” gevangen werden.
Om een sfeerbeeld van deze palingvangst te geven volgen hieronder vier aanhalingen uit twee landelijke kranten uit vervlogen tijden:
** “Rotterdamsch Nieuwsblad” 19 januari 1881: *“Nu de strangen langs de Waaldijk te Dreumel bevroren zijn, wordt daarin veel paling gevangen met zogenaamde aalscharen. Menig arbeider die thans geen werk heeft, verdient daarmede nogal wat”*. [Noot: een “strang” of

"hank"= een nevengeul van een rivier binnen een uiterwaarden. Het zijn veelal halfdichtgeslibde restanten van de rivier die vroeger met enige regelmaat zijn loop verlegde. Strangen komen voor langs de Rijn- en Maastakken in Nederland.]

** "Algemeen Handelsblad" 8 juni 1916*: (…) "Met de paling-visscherij gaat het vrij voor-deelig. De schokkers hebben het werk hervat. Uit Heerewaarden en Dreumel zullen weldra 22 schokkers naar Duitsland vertrekken. De gecontracteerde prijs voor paling is bepaald op 40 ct. per pond. De andere schokkers zullen de Limburgsche Maas bevisschen en het traject van Nijmegen tot St. Andries. Opbrengsten: (…) paling 50-80 ct. per pond".*

** "Algemeen Handelsblad" 24 october 1918: *(…) "De palingvisscherij levert voortdurend weinig op. Dezer dagen zijn te Dreumel de eerste schokkervisschers uit Duitsland teruggekeerd. Deze zomer was voor hen een tegenslag. De vangst is gering geweest, wat veelal te wijten is aan den aanhoudend lagen waterstand van den Rijn. Hoog water en ruw weder is voor dit bedrijf gewenscht. In de binnenwateren waren de uitkomsten vrij bevredigend. 1e soort paling deed f1.70-1.90, 2e soort 80-90 ct., brasem 45-50 cent, snoek 50-70 ct., baars 30-40 ct., bliek 15-25 ct., voorn 8-15 ct., alles per pond."*

** "Algemeen Handelsblad" 19 juni 1919 (…*) "De palingvisscherij leverde zowel in de rivieren als de binnenwateren vrij goede resultaten op. Vele palingvisschers der midden-Waal uit Leeuwen, Dreumel en Heerewaarden zijn met hunne schokkers naar Duitsland vertrokken, om in den Rijn bij Bonn en hoogerop op paling te visschen. Men betaalt daar 10 Mark en meer voor een pond paling. Snoek kon opbrengen 30-40 ct., baars 20-30 ct., (…) 1e soort paling f1.40-1.70, 2e soort 70-80 ct., 3e soort 30-40 ct. per pond (…)".*

(Bron: Sjaak de Jong/ Millingen aan de Rijn; Ricky van Rijsewijk -van Opstal; Historische Kranten; Wikipedia.)

Het gezin van opa Willem en Johanna de Jong werd, net als dat van alle Dreumelnaren, zwaar getroffen door de watersnood van 1927. Nog jaren ná deze ramp waren er vele problemen met de huisvesting, infrastructuur, de middelen van bestaan en de werkgelegenheid.

MIJN MOEDER EN DE WATERSNOODRAMP VAN 1927 EN 1953.

Mijn moeder kon uitgebreid vertellen over haar leven in Dreumel en wat zij daar allemaal meegemaakt had. Maar het meeste sprak zij over de rampzalige watersnood van 1927, die zij als 9 jarig meisje zelf aan den lijve had ondervonden. Zij vertelde over de paniek van de Dreumelse bevolking toen vanuit de richting Nijmegen langzaam het water hun dorp instroomde en gestaag begon te stijgen. Over de panische angst van haar moeder voor het gevaar dat haar kinderen, haar woning, de spullen, de dieren en de levensmiddelenvoorraad dreigde. Mijn moeder vertelde over hoe iedereen van hun gezin moest toezien hoe de huisraad, de tafels en stoelen in de ouderlijke woning ronddreven toen ze deze met spoed moesten achterlaten. De vaartocht met de roeiboot naar de "reddende dijk". De aanblik van de hulpeloos en doelloos in het water ronddolende dieren. De drijvende kadavers van koeien en paarden. Het achterlaten van vader, die met de roeiboot van de dijk terugvoer naar hun huis om daar te waken en met anderen te redden wat er nog te redden viel. De evacuatie. De bustocht naar 's-Hertogenbosch. De overnachting in het opvangcentrum aldaar. Een kazerne. Het tijdelijke luxueuze onderkomen bij een zus van oma, die getrouwd was met molenaar van der Putte. Deze man had een bedrijfsmolen met vele bijgebouwen in Woensel bij Eindhoven. De levensstandaard lag aldaar beduidend hoger dan in het "plattelandse" Dreumel.

Pas sinds kort begin ik de heftige reactie van mijn moeder op de waterramp, die zuidwest Nederland in 1953 trof, te beseffen. Op de vooravond van deze ramp stormde het hevig aan de Nederland kust. En ook in Vught was deze hevigheid waar te nemen. De bomen rondom ons huis bogen door de storm op een manier naar de grond zoals ik het nog nooit eerder had gezien. Het zag er beangstigend uit. In ons huis klapperden de deuren en ramen. Alhoewel alles toch potdicht zat. De radionieuwsdienst zond herhaaldelijk berichten uit over dijkbewaking bij de kust. Mijn moeder was helemaal niet in haar gewone doen. Ze was ongewoon onrustig. Alsof zij onheil voelde aankomen. Toen het impact van de ramp de volgende dag langzaam tot de buitenwacht begon door te dringen was mijn moeder ontroostbaar. Zij was constant met haar gedachten bij de mensen in nood en zij huilde bij elke laatste berichtgeving uit het rampgebied. Als kind leerde ik zo wat "grote mensenverdriet" was. Maar ik besefte in 1953 nog niet dat mijn moeder haar trauma van 1927 weer herbeleefde. En dat zij daardoor letterlijk het lichamelijk en geestelijk leed van de getroffenen kon aanvoelen en meebeleven. Op dat moment omstrengelde twee werelden, die van de kust- en de rivierbewoners, elkaar.

■ Branden zijn geen onbekend fenomeen in Dreumel. Deze plaats aan de Waal was er zelfs zo berucht om dat de regionale maar ook landelijke dagbladen dankbaar gebruik maakten van de nieuwswaarde die reeds vanaf 1850 van deze calamiteiten uitging. De brandverzekeringen waren er echter niet zo gelukkig mee. Zij besloten zelfs op enig moment verzekeringen in Dreumel niet meer of alleen onder strenge voorwaarden af te sluiten. Zo meldde op 21 maart 1899 het Amsterdamse dagblad "Het nieuws van den dag" *(…)"In Dreumel hebben – wegens de veelvuldig voorkomende branden – de bewoners groote moeite om hun huis en goed te verzekeren. De meeste maatschappijen bedanken er voor, en, die zich nog verzekerd hebben, worden van lieverlede geschrapt."* Maar soms werd het ook menig krantenredacties te gortig als er weer eens een brand uitbrak waar sterke verdenkingen bij bestonden. Zo uitte "Het Rotterdamsch Nieuwsblad" op 4 juni 1896 op een cynische wijze haar twijfels over weer een verdachte brand in Dreumel: *"OOK TOEVALLIG!" " Te Dreumel brak Zondag brand uit in een schuur, toebehoorende aan de erven P. van de Weerdt, welke thans diende tot woonhuis, omdat op 13 November het huis, dat toen door dezelfde erven bewoond werd, afbrandde; de schuur bleef toen door den gunstigen wind gespaard. Op denzelfden dag dat het huis des morgens afbrandde, zoude er erfhuis gehouden worden; de thans afgebrande schuur is voor 14 dagen ingezet, en zoude Maandag gerechtelijk, definitief bij toeslag worden verkocht, met de ruines van het huis en de daarbij gelegen landerijen".*

Over de oorzaken van de branden lopen de meningen sterk uiteen. De afgelopen tweehonderd jaar zijn alle mogelijke variaties de revue al gepasseerd. Van blikseminslag, opzet met winstoogmerk of uit pure sociale wanhoop, broei in het hooi, kinderen die met vuur speelden, tot schoorsteenbranden, vonkenregen uit de schoorsteen en onvoorzichtigheid met de olielamp, kooktoestellen en kaarsen. Doordat ook diefstal, massale tegenwerking en zelfs sabotage tijdens de bluswerkzaamheden voorkwam werd de objectieve en kritische waarnemer gesterkt in het vermoeden, dat er veel meer in Dreumel aan de hand was dan er naar buiten kwam. Uiteraard kwamen er in heel Nederland vroeger veel meer branden voor dan nu. De woon- en werksituaties zorgden toen voor brandgevaarlijke situaties. De rieten daken van huizen en schuren, het gebruik van open vuur voor verlichting en warmte (kaarsen, petroleumlampen) en de opslag van hooi en stro in of in de nabijheid van de woning. De steeds terugkerende branden en de omstandigheden daaromheen zorgden ervoor dat de Dreumelnaren steviger in het verdachtenbankje kwamen te zitten. Op een later tijdstip hoop ik aandacht aan dit typische Dreumelse fenomeen te kunnen besteden. Ik wil nagaan (voor zover dit mogelijk is) of de ontelbare rampen die Dreumel getroffen hebben en de vele sociale misères die daar uit voort kwamen voor de inwoners ook te relateren zijn aan dit brandfenomeen.

Zoals zo vele families in Dreumel is ook de familie De Jong(h) niet gevrijwaard gebleven van het angstaanjagende vuurmonster dat in korte tijd have en goed kon vernietigen. De eerste melding in de pers die ik over een brand bij een van de De Jong(h)'s tegenkwam was van 26 mei 1904 en stond in de "Nieuwe Tilburgsche Courant". Deze meldde *"DREUMEL, 23 mei. Heden ontstond door onbekende oorzaak brand in eene arbeiderswoning aan den Bovendijk, toebehoorende aan den heer D. Merkx en bewoond door* ***W. de Jong***". De journalist van deze krant vervolgde:*"In minder dan geen tijd lag het huisje in asch en van den inboedel, die, wijl hij zich bevond onder een rieten dak, niet in eene assurantie kon worden opgenomen, werd niets gered"*. Van de woning van W. de Jong sloegen de vlammen over op een paar rietschelven die naast het huis stonden van het gemeenteraadslid R. Schreven. Ook zijn huis stond weldra in lichte laaie. Het artikel eindigde met een suggestieve opmerking: *"De inmiddels aangerukte brandweer gelukte het nog, het voorhuis van dit gebouw te behouden, dat nog geen jaar geleden ook totaal afbrandde"* én een geruststelling: *"Alle kamers hebben echter meer door 't water geleden. Assurantie dekt de schade aan beide woningen"*.

Waarschijnlijk heeft deze brand te maken met een verhaal dat mij ter ore is gekomen. Een zus van mij herinnerde zich een verhaal dat ons moeder haar ooit verteld had. Zo zou op een dag,

toen oma de Jong nog in de kleine kinderen zat en alleen met hen thuis was , brand uitgebroken zijn in de keuken doordat tijdens het koken de “vlam in de pan” sloeg. Oma kookte toentertijd al op petroleumtoestellen. Ze had ze nog toen ik er als kind op bezoek kwam. De apparaten walmden en stonken hevig. Er werd ook gekookt op houtvuur maar dat vergde aanzienlijk meer voorbereidingen. Toen oma de grote vlam ineens voor zich zag opdoemen verstijfde ze van schrik en vergat te blussen. In plaats daarvan graaide ze de kleintjes bij elkaar en rende in paniek het huis uit. De woning brandde geheel af. Opa en oma woonden in de eerste jaren van hun huwelijk aan de Bovendijk. Ik denk dan ook dat met W. de Jong in dit krantenartikel mijn opa Willem de Jong bedoeld wordt. *(Bron: Historische Kranten; Hanny Hol.)*

● De gecompliceerde brand in Dreumel die op 5 juli 1931 plaatsvond en waarvan ook ***Antoon de Jong*** (1881-?) wonende Oude Maasdijk 204 één van de slachtoffers was, was groot nieuws. Dagen achtereen verschenen in landelijke en regionale bladen grote artikelen met foto’s van deze ramp. Vooral in de Rotterdamse krant “Voorwaarts: Sociaal-democratisch Dagblad” (uitgever SDAP), het Groningse “Nieuwsblad van het Noorden”, “Het Vaderland” uit ’s-Gravenhage en het Amsterdamse “Algemeen Handelsblad”. Meteen op maandag 6 juli 1931 plaatsten alle kranten hetzelfde artikel van een gerenommeerd persbureau. De kop luidde: *“LAATSTE NIEUWS. Groote brand in Dreumel. Vier boerderijen afgebrand”*. De tekst vervolgde: *“Zondagavond brak brand uit in de arbeiderswoning van J. Oorsouw aan de Oude Maasdijk te Dreumel. Onmiddellijk daarop sloeg de brand over op de 2 naastbij gelegen boerderijen van P. Bouwman en A. de Jong. Tijdens het blusschingswerk werd de brandweer gealarmeerd voor een brand in een perceel aan de Maasdijk, waar de boerderij van A. Verhoeven in brand stond. De 4 gebouwen brandden tot den grond toe af. Circa 300000 pond hooi werd een prooi der vlammen, alsmede een stuk of 40 varkens”*. Uit de gegevens van het KNMI heb ik begrepen dat er op zondag 5 juli 1931, de dag dat de brand uitbrak, een matige (droge) wind uit zuidzuidoostelijk richting kwam met een kracht van 4 Bft (ca 25 km./uur) en dat de temperatuur rond de 28°C. schommelde. Een hete dag dus met een licht briesje. Of broei een rol heeft gespeeld bij de brand is niet bekend. Ook niet of de slachtoffers verzekerd waren.

In de volgende dagen na de brand reisden vele verslaggevers en fotografen af naar Dreumel om met eigen ogen de ramp te kunnen aanschouwen en er verslag over te doen. Vanwaar deze grote belangstelling voor dat “nietige” plaatsje Dreumel in de “Zak van Maas en Waal”? Ik vermoed dat Dreumel door de watersnood in 1927 en de lange nasleep ervan door de pers is “ontdekt”. Vele krantenlezers raakten aldus ook op de hoogte van de waterellende in Dreumel die al generaties aansleepte en die maar niet tot een oplossing leidde. Daarnaast kende Dreumel ook nog belangstelling uit een andere hoek, namelijk: ramptoerisme! Een en ander kan er toe geleid hebben dat landelijke en regionale beleidsmakers nadrukkelijker, hetzij uit zichzelf hetzij door druk van buitenaf, naar Dreumel en het rivierengebied zijn gaan kijken. *(Bron: Historische Kranten, KNMI.)*

● of ■ ***J. de Jong*** was op dinsdagavond 19 september 1933 ook slachtoffer van een vernietigende brand. Zijn woon- en winkelhuis aan de Hoofdweg vatte rond 4 uur ’s middags vlam. Vermoedelijk door vonken uit de schoorsteen van het woongedeelte. Het vuur greep zo snel om zich heen dat in korte tijd het gehele achterhuis in lichtelaaie stond. Voordat de brandweer ter plaatse was waren de vlammen al naar het winkelgedeelte overgeslagen en sloegen naar buiten. Hierdoor ontstond een geweldige vonkenregen. De eigenaar en de te hulp geschoten omwonenden trachtten de met riet bedekte belendende boerderijen met water nat te houden, omdat ook deze gevaar liepen. Ondanks alle pogingen vatte om half vijf het dak van de boerderij van C. Rutten (schoonvader van Theo de Jong) vlam. Hierna grepen de vlammen met geweld om zich heen door rondvliegende smeulende riet- en hooideeltjes. Waardoor ook twee schuren die volgestouwd waren met hooi en stro in rook opgingen. De Amsterdamse

krant “De Tribune” gaf een uitgebreide verslag van de vuurramp. De krant greep in haar verslag ook terug naar een brand (ik heb die nog niet kunnen traceren), die eerder dat jaar had plaatsgevonden: *“Er ontstond daardoor een enorme vuurzee, en men maakte zich ongerust, dat een herhaling van de ramp, die in het begin van dit jaar het dorp heeft getroffen, zou volgen. Ieder die maar hulp kon bieden, assisteerde de brandweer. Plotseling vatte ook de boerderij van den heer v. Wichen vlam”*. Alle krachten werden nu op van Wichen’s boerderij geconcentreerd, omdat de boerderij van Rutten met stallen en schuren alsmede enige hooimijten en het pand van De Jong als verloren konden worden beschouwd. De brand beperkte zich bij van Wichen tot het achterhuis, doch de schade was er niet minder om. Rond zes uur waren er nog enige rokende puinhopen. Hieruit flakkerde zo af en toe bij hooi- en stroresten nog een vuurtje op. Het nabluswerk nam nog de hele avond in beslag. Van de inboedels van de families Rutten en De Jong kon niets worden gered. Ook vele landbouwwerktuigen gingen verloren. Een gelukkige bijkomstigheid was nog dat mede door de hulp van de buurtgenoten en toegesnelde dorpsgenoten het vee bijtijds in veiligheid gebracht kon worden. De aanzienlijke schade werd geheel door de verzekering gedekt. Uit de gegevens van het KNMI is af te lezen dat er in de dagen vóór de brand bovengemiddeld droog en warm was geweest als gevolg van een dagendurende hoge druk en veel zonneschijn. Er waaide een matige zuidelijke wind (3 Bft.-20 km/uur). De temperatuur lag enige dagen 7°C. boven normaal (22°C. tegen 14°C.) met een lage luchtvochtigheid. Hieruit valt af te leiden dat de rieten daken en het gedroogde stro en hooi brandgevoelig waren op dat moment dat de vonkenregen de schoorsteen van de Jong verliet. Zeer waarschijnlijk is de brand veroorzaakt tijdens de (voor)bereiding van het avondeten. Door het opporren van het (hout)vuur in het keukenfornuis kan er namelijk een vonkenregen ontstaan (iets wat wel vaker voorkwam). Bij het verlaten van de schoorsteen sloeg deze neer op het kurkdroge rietendak.

■ Door het oorlogsrelaas van Gerard van den Boom (door hem en Joop Hamilton op schrift gesteld) in het Maas en Waals tijdschrift voor streekgeschiedenis “Tweestromenland” ben ik op het spoor van een neef van mijn opa namelijk ***Antonie (Toon) de Jong*** (1881-?) gezet. Toon woonde met zijn gezin aan de Oude Maasdijk 204. Gerard van den Boom was als sergeant-stukscommandant in de lange mobilisatietijd die vooraf ging aan de Tweede Wereldoorlog, een tijdje gelegerd geweest in Dreumel. Tezamen met zijn strijdmakkers van het 156e

Gerard van den Boom tezamen met 7 kinderen (en 2 echtgenotes) en kleinkind van Toon de Jong aan de Oude Maasdijk. Van links naar rechts: **Ton, Anna, Gerard van den Boom, Stien, Iet, Sjaak (vóór Iet), Jan (“Korte Jan”), Marie Bosch (vrouw van Jan) , Nolda (vrouw van Frans), Frans en Mien.** *(Bron: foto van de redactie van de website “Tremele” toegestuurd gekregen.)*

Antoon de Jong aan het werk op het erf bij zijn huis aan de Oude Maasdijk. *(Bron: foto door de redactie van de website “Tremele” toegestuurd.)*

batterij luchtdoelartillerie werd hem toen onderdak geboden bij vele gastvrije Dreumelse gezinnen, waarvan het gezin van Toon de Jong er één van was. Gerard beschrijft uitvoerig waar iedereen ingekwartierd werd. Over zichzelf schrijft hij: *"…terwijl de sergeanten Van den Boom en Vervat liefderijk waren opgenomen ten huize van Toon de Jong aan de Oude Maasdijk 204." (…) " Met de inkwartiering zijn er nooit moeilijkheden geweest. De mensen waren kennelijk blij met de militairen: ze brachten wat geld in het laadje en, wat misschien nog belangrijker was, ook leven in de brouwerij!"*
De 156e batterij kreeg op zondag 18 november 1939 de definitieve mobilisatiebestemming Dreumel. Doch 5 maanden later in april 1940 moesten zij de definitieve oorlogstelling in Puiflijk gaan innemen. Gerard van den Boom schrijft over hun vertrek uit Dreumel: *"Op straat was het al gauw een drukte van belang door het heen en weer geloop en het komen en gaan van met pakken, plunjezakken en strozakken sjouwende soldaten. Ook de kwartiergevers* (zoals Toon de Jong) *en hun familiekleden en vele belangstellende buurtbewoners waren de straat opgekomen om 'hun jongens' een afscheidsgroet te brengen. De mensen waren geschokt door het plotselinge vertrek van de militairen en realiseerden zich dat het afgelopen zou zijn met de 'gezellige drukte' die de militairen door hun komst naar de Oude Maasdijk hadden gebracht…!"* Gerard voegde daar nog aan toe: *"In Dreumel hadden ze* (de jongens) *een goede tijd gehad, het waren vriendelijke mensen waar ze bij mochten verblijven. Ondanks dat waren ze helemaal in om weer eens in een andere omgeving te gaan kijken"*.
Over Toon de Jong, die getrouwd was met Johanna van Oorsouw, ontdekte ik dat 6 van zijn 13 kinderen het eerste levensjaar niet gehaald hadden. Zuigelingen- en kindersterfte kwam vroeger veel voor. In het artikel "De Mexicaanse griep" op de website van Tremele wordt ook het 4e kind van Toon, *Johanna de Jong*, als slachtoffer van de Spaanse griep vermeld. Deze griepepidemie kwam in juni 1918 in Nederland en nam in 1919 in kracht af. Het 1e kind van Toon de Jong en Johanna van Oorsouw werd in 1908 levenloos geboren, hun 3e kind (1913) werd 8 maanden oud, hun 4e kind (1918) 8 weken, hun 6e kind (1921) 4 maanden, hun 7e kind (1923) 5 maanden en hun 9e kind (1925) stierf ook binnen het jaar. Ik neem aan dat in dit gezin niet alleen de Spaanse griep tot de vroege dood van de zuigelingen heeft geleid. Toen ik een kleinzoon van Toon, *Sjaak de Jong*, (zijn vader was Jan de Jong, getrouwd met Marie Bosch) confronteerde met deze getallen reageerde hij geschokt. Van deze vroeg gestorven kinderen had hij "van-huis-uit" niets meegekregen. Waarschijnlijk sprak men daar vroeger (om welke reden dan ook) niet zo open over als tegenwoordig. De kleinzoon van Toon de Jong wist mij ook nog te vertellen dat de brand van 5 juli 1931 (zie boven) het huis van Toon de Jong betrof en dat tijdens de brand al zijn 13 kinderen nog bij hem thuis woonden.
Ik heb ook nog geprobeerd om nabestaanden van Gerard van de Boomen op te sporen, doch dat is tot op heden niet gelukt. Ik ben wel te weten gekomen dat Gerard bij de Eindhovense politie terecht is gekomen. *(Bron: Kwartaaluitgave "Tweestromenland" – "Maas en Waals tijdschrift voor streekgeschiedenis"; Sjaak de Jong.)*

De Veerstraat, de straat waar mijn Dreumelse opa en oma De Jong woonden, gezien vanaf de Maasdijk.

GENERATIE: VIII *(“Theo-zijtak”)* ►

Cornelis Franciscus de Jong
Cornelis Franciscus de Jong Emmerich 1852-Gendt 1920
(schipper)
∞ Dreumel 16-06-1884 *Clara Sas*
-*Hendrina Cornelia* (1897-?)
-*Cornelia Francisca* (1895-1896) (1 jr.)
-*Hendrika Cornelia* (1889-1910) (21 jr.)
-*Adriana Hendrika* (1891-?)
-*Hendrikus Antonius* (1887-?)
-*Cornelis Sigbertus (Bart*)(1885-1971) (86 jr.) (schipper?)
∞ *Theodora Johanna Kusters*
-*Johannes* (?)
-*Antonius* (?)
-*Cornelis* (?)
-*Evert* (?)

►Via een Dreumelnaar heb ik het familieverhaal *“De scheepvaart van Dreumel”* geschreven door Theo de Jong (zie blz. 36) onder ogen gekregen. Theo is de kleinzoon van Cornelius Franciscus de Jong. Theo is (tot nu toe) de enige telg uit de Dreumelse De Jong(h)-tak die een egodocument heeft opgesteld. Hij beschrijft op eigenzinnige wijze en in eigen stijl, in het kort de levensloop en (schippers)activiteiten van zijn grootvader, zijn vader en hemzelf. Ik heb Theo’s verhaal ongecensureerd (dus letterlijk) overgenomen en hieronder in drie stukjes verdeeld over de door hem beschreven personen. *(Bron:Jan van Dinter; Theo de Jong.)*

“DE SCHEEPVAART VAN DREUMEL.” /Auteur Theo de Jong.
*“**Cornelis Franciscus de Jong*** (1852-1920/ Generatie: VIII “Theo-zijtak”) *trouwde met Clara Sas. Samen hadden zij een kolenhandel, welke gevestigd was aan de Rooy oprit Den Bol. Het was een groot huis met een brede voorgevel aan de straat. Op deze plaats zijn nu de twee huizen die voorheen van Maarten en zoon Grad waren. Daar de Jong zijn kolen aangevoerd kreeg per schip uit het Ruhrgebied, liet hij nadat de zaken goed gingen een schip bouwen. Een Hagenaar, onderzeil van c.c. 100 ton en ging zelf de kolen kopen in het Ruhrgebied en transporteerde deze naar huis, waar zijn vrouw met de oudste zonen de handel in Dreumel dreven. Voordat Cornelis met de kolenzaak begon verdiende hij de kost als loods in het Tielse Rek tijdens de eeuwwisseling. Voor Dreumel lag ook een grote zandplaat. Bij warme zomers met weinig water in de rivier kon men te voet oversteken naar de andere kant. Bij normale waterstand hadden de schippers loodsen nodig omdat de zandplaten verliepen.Er waren meerdere mensen in Dreumel die loodsten. Voor de Eerste Wereldoorlog brandde het pand*

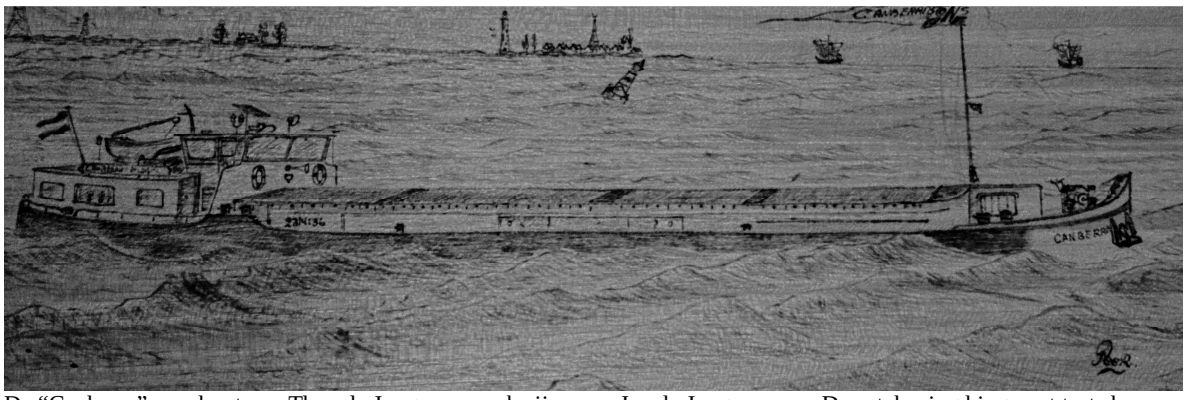

De “Canberra”, een boot van Theo de Jong, waar ook zijn zoon Jan de Jong op voer. Deze tekening hing met trots boven de gangdeur in de woning van Theo de Jong in Kerkdriel. *(Bron: foto in bezit auteur.)*

totaal af. Noodgedwongen en tevens zijn geluk nam hij zijn huisgezin aan boord en ging varen met alle vrije vrachtverkeer. Uit dit huwelijk werden 5 jongens geboren die allemaal hun kost verder op het water hebben verdiend. Dus waren zij de eigenlijke eerste beroepsschippers van Dreumel. Het schip was gedoopt als "Stella Maris". Het schip bestaat nog onder dezelfde naam. Indertijd was de wettelijke thuishaven Dreumel." Voor het vervolg van dit verhaal (zie bladzijde 34) bij Cornelis Sigbertus (Bart) de Jong (1885-1971), de vader van Theo. *(Bron: Theo de Jong; Jan van Dinter.*)

GENERATIE: VIIII *("Willem-zijtak")* ■

Geertruida de Jong (Hol-de Jong)

Dreumel 03-11-1918/ 's-Hertogenbosch 01-11-1989 (70 jr.) (huisvrouw)

∞ Vught 29-11-1939 *Johannes Hendrikus Hol* Vught 17-04-1908/04-04-1976 (67 jr.)
(ouders: Hermanus Hendrikus Holl en Johanna de Vries) (timmerman)

♀ Barbara	Hol	Vught 03-06-1940 (19.00 uur)/…
♂ Wilhelmus	Hol	Vught 02-10-1941 (08.45 uur)/…
♀ Hanny	Hol	Vught 15-02-1944 (21.30 uur)/…
♀ Hermine	Hol	Vught 28-08-1945 (07.40 uur)/…

Mijn moeder **Gerrie de Jong** ca 17 jaar oud. Foto van rond 1935.Waarschijnlijk in Den Bosch bij Hotel-Restaurant van Galen in de Vischstraat waar zij enige jaren kamermeisje was. *(Bron: foto in eigen bezit.)*

Gerrie de Jong op een dijk bij Dreumel (ca 1938). Zo te zien op familiebezoek. *(Bron: foto in eigen bezit.)*

Mijn vader **Joh Hol** met **Wim(ke) De Jong,** broer van mijn moeder. Veerstraat te Dreumel (ca 1939). *(Bron: foto in eigen bezit.)*

Mijn moeder ***Gerrie (Geertruida) de Jong*** (1918-1989/Generatie: VIIII "Willem-zijtak") is geboren en getogen in Dreumel. Haar ouders Willem de Jong en Johanna van Wezel woonden halverwege in de Veerstraat op nr. 237 (later omgenummerd naar nr. 7). Toen ik nog kind was fietste ik met mijn ouders en 3 zusjes naar Dreumel. De Veerstraat was in die tijd een verhard grindweggetje, met aan weerskanten slootjes, dat zich slingerde tussen de Maasdijk en de Oude Maasdijk. Halverwege dit weggetje, aan de zuidkant, stond het huis van opa en oma de Jong gebroederlijk naast dat van buurman Bosch. Tegenover hun huis lag een grote kersenboomgaard, die van Van Hussen moet zijn geweest. Mijn moeder heeft alleen lagere school gehad. Dat was niet vreemd in die tijd op het dorp. Van een vrouw werd verwacht dat zij zich richtte op haar toekomstige taken, namelijk het krijgen van kinderen, ze opvoeden en het regelen van het huishouden. Ouders uit de arbeidende klasse hadden het geld niet om hun kinderen verder te laten leren. En zo gauw als het kon werden de kinderen van school gehaald om thuis of bij andere familieleden mee te werken. Soms gingen ze al mee om geld te verdie-

nen bij allerlei karweitjes. Mijn moeder heeft het altijd jammer gevonden dat zij niet verder mocht leren. Zij mocht, na haar reguliere lagere schooltijd wel een tijdje bij een onderwijzeres meehelpen. De naam van jufrouw Lagarde viel dan. Na deze tijd heeft zij in het huishouden geholpen van haar zus Lies (Elisabeth) in Wijk bij Duurstede. Dit was vroeger heel gebruikelijk. Op haar 18e jaar ging ze als kamermeisje haar eerste geld verdienen bij Hotel-Restaurant van Galen aan de Visstraat in 's-Hertogenbosch. Ze trouwde in 1939 (tijdens de Algehele Mobilisatie) op 21-jarige leeftijd in 's-Hertogenbosch met Vughtenaar Johannes Hol. Zij gingen in de van Miertstraat te Vught wonen. Mijn zussen en ik hebben daar onze jeugd doorgebracht en de lagere en middelbare scholen doorlopen.
Uit de verhalen van mijn moeder heb ik de conclusie getrokken dat zij, ondanks dat haar ouders het niet breed hadden, een fantastische jeugd in Dreumel gehad moet hebben. Met vele geluk-kige momenten. Maar ook de schaduwzijde van het leven heeft zij al op jonge leeftijd leren kennen. Met gevoel voor dramatiek kon ze over gebeurtenissen vertellen, die de kleine Dreumelse dorpsgemeenschap choqueerde. Zoals de woningbranden waarbij grote gezinnen hun huis en have verloren. De ongevallen tijdens werkzaamheden op het land of in de boomgaard. Waarbij, omdat hierbij soms ook een kostwinner het leven liet, een gezin tot armoede verviel. De ongelukken tijdens de vaart op de grote rivieren of bij los- en laadwerkzaamheden, waarbij ook familieleden te betreuren waren. En kleine vergrijpen, zoals diefstal, waarvan soms ook alleenwonende oudjes het slachtoffer waren. Maar ze vertelde het meest over de watersnoodramp van 1927, die zij als kind aan den lijve had ondervonden. Zie ook blz. 24.
(Bron: Gerrie Hol-de Jong; mijn zussen: Bep Kantelberg-Hol, Hanny Hol, Hermine Kok-Hol.)

MIJN MIJMERINGEN OVER DREUMEL EN HET LAND VAN MAAS EN WAAL.
Door mijn moeder Geertruida (Gerrie) de Jong (1918-1989) ben ik verbonden met mijn Dreumelse De Jong(h)-voorouders. Hierdoor voel ik mij sterk betrokken bij de geschiedenis van Dreumel, het rivierengebied en het Land van Maas en Waal. Ik ben gaan inzien dat het leven, werken en het lot van mijn voorouders door de eeuwen heen is bepaald door de uitzonderlijke ligging van Dreumel.
***1* Zo kende Dreumel vele voordelen. Door de eeuwen heen hadden de Maas en Waal een prachtig rivierenlandschap geschapen met stromend water, zandduinen, vruchtbare kleigrond en opwellend grondwater. Een uitstekende plek om er te gaan wonen en een bestaansmogelijkheid op te bouwen. Een diversiteit aan groenten en vruchten konden er verbouwd en gekweekt worden. Groot- en kleinvee kon er gefokt en gehouden worden. De rivieren vormden ideale waterverbindingen om handel op te drijven en de vrachtvaart en visvangst te beoefenen. Stille plassen achter de dijken gaven ruimte voor vis- en vogelvangst. De rivierklei zorgde voor een andere inkomstenbron: de stenenfabricage.**
***2* Doch de ligging van Dreumel kende ook grote nadelen. Iets ten westen van dit dorp stonden de Waal en de Maas eeuwenlang met elkaar in verbinding. Hierdoor lagen de bewoners aan drie kanten veilig achter dijken, maar wel geïsoleerd ten opzichte van de omgeving. Haar uiterste ligging op het laagste punt (de "zak" van het Land van Maas en Waal) is dé achillespees van Dreumel geweest. Elke dijkdoorbraak aan de "rand" van het land van Maas en Waal, waar dan ook tussen Nijmegen en Dreumel, betekende automatisch een (water)catastrofe voor Dreumel. Het overstromingswater kon bij Dreumel door de dijken niet verder afstromen en steeg daar ter plekke. Bij Dreumel waren deze situaties niet incidenteel, maar structureel van aard. Daarnaast heeft Dreumel bijna altijd in de maanden na deze waterrampen politieke achterstelling en sociaal-maatschappelijke misère moeten dulden. Ik heb mij tijdens mijn familieonderzoek regelmatig afgevraagd wat de Dreumelse inwoners (waaronder mijn De Jong(h)-voorouders) bezield moet hebben om eeuwenlang trouw te blijven aan hun "stekkie". Ik kan mij goed voorstellen dat dit niet door iedereen op te brengen was. Want Dreumel moet vele momenten van een mensenleven beslist geen "Place to be" geweest zijn.**

■ In de verdere aftakking van de *"Willem-zijtak"* ben ik ook een van de weinige Dreumelse De Jong(h)'s tegen gekomen, die openbare functies vervuld heeft. Namelijk ***Jan de Jong*** (Dreumel 16-11-1910 – Dreumel ?.). Hij was getrouwd met Hendrika Janssen-Steenbergen. Zijn bijnaam was "Lange Jan". Hem werd in de volksmond deze bijnaam toegeschreven om geen verwarring te krijgen met een neef van hem die ook Jan de Jong (Dreumel 21-010-1908-Dreumel ?.) heette. Deze Jan werd om die reden dan ook "Korte Jan" genoemd. "Korte Jan"

was getrouwd met Maria Bosch. “Lange Jan” de Jong had aan huis een zaad- en plantenhandel. Hij verkocht hoofdzakelijk aan zijn Dreumelse plaatsgenoten. Het moet een goede business geweest zijn want bijna iedereen had in die tijd een uitgebreide eigen moestuin. Hij was er trots op dat zijn producten steeds goede oogsten opleverden. De oudste dochter van hem wist te vertellen dat zij als kind tezamen met haar broers en zussen (haar ouders zouden samen 11 kinderen krijgen) tijdens het seizoen elke dag hard moesten meewerken om de groentestekjes en -plantjes te verwerken. Namens de KVP zat Jan 4 jaar in de Dreumelse gemeenteraad. Hij had zitting in diverse commissies zoals de Ruilverkavelingcommissie 1950. Tevens verkocht hij ook verzekeringen. Hij was secretaris van de RK. Landarbeiderbond. In die functie kwam hij op voor de rechten van de arbeiders. Zoals in de gevallen waarbij de landeigenaren de arbeiders die voor hen gewerkt hadden hun loon niet conform eerdere afspraken uitbetaald kregen. Aan huis had hij ook een soort dependance van het Arbeidsbureau om de plaatselijke uitkeringstrekkers van dienst te kunnen zijn. Werklozen moesten zich in die tijd elke dag melden, het zogenaamde “stempelen”. Zij waren dit verplicht om het recht op een uitkering te hebben en te behouden. Een zoon van hem herinnerde zich nog dat deze “bureauzaken” afgehandeld werden aan een tafel bij hen in de keuken. Hij stond dan met zijn broers en zussen op een afstandje het tafereel te aanschouwen. Vooral uitbetalingdag was een speciale dag voor hen. Dan wilde weleens per ongeluk en ongemerkt een centje op de grond vallen. Dat kon zich voordoen als de uitkeringstrekkers, die huiswaarts keerden (of richting kroeg) halverwege de route al lopend de inhoud van hun loonzakjes controleerden. “Lange Jan” was door zijn diverse activiteiten, zijn functies en kennis van zaken, een plaatselijke en regionale bekendheid. *(Bron: Annie van de Berg-de Jong; Geert de Jong.)*

■ De jongste broer van “Lange Jan” de Jong, ***Nico de Jong*** (Dreumel 16-04-1919 - Herten 08-05-1997), was niet alleen lokaal en regionaal maar ook landelijke bekend. Ik ben pas sinds kort, door een zoon van “Lange Jan”, op het bestaan van deze opmerkelijke verre familielid geattendeerd. (Noot: Ik ben bij Nico de Jong nog niet verder gekomen dan een eerste oriëntatie via krantenartikelen die tussen 1969-1978 verschenen. Zijn verhaal heb ik dan ook uitsluitend op deze journalistieke stukjes gebaseerd.) Nico heeft, net als zijn broer, diverse openbare functies bekleed. Maar door zijn consequente, oprechte en moedige handelswijze kwam Nico’s loopbaan en leven, in weerwil van hemzelf, langdurig in het teken van strijd te staan. Landelijk kreeg hij bekendheid door wat “De zaak Opper de Jong” is gaan heten. Hij bracht het van gewone marechaussee tot opperwachtmeester en gemeenteraadslid in het Limburgse dorpje Herten. En hij moet zoveel indruk gemaakt hebben op zijn partijgenoten dat hij zelfs door het gewest Limburg van de PvdA voorgedragen werd als kandidaat voor de Tweede Kamer. Ondanks dat hij populair was bij de bevolking kon zijn inzet als politiebeambte, met name door hooggeplaatste burgers, niet gewaardeerd worden.
Nico is opgeleid bij het korps Marechaussee. Eerst heeft hij op andere plaatsen de functie van wetshandhaver met veel waardering uitgeoefend. Daarover zal hij later zeggen: *“Elders heb ik nooit moeilijkheden ondervonden en werd ik geprezen om mijn optreden zonder onderscheid te maken tussen hoog en minder hooggeplaatste burgers. Maar daar woonden geen machtige burgers”*. In 1951 werd hij in de rang van opperwachtmeester tot postcommandant benoemd bij het korps Rijkspolitie in het Limburgse Herten vlak bij Roermond. Nico was een echte Dreumelse De Jong: toegankelijk, onomwonden oprecht, een goed geheugen en begiftigd met een sterk rechtvaardigheidsgevoel. Hij kon zijn taak als wets- en ordebewaarder in het dorpje goed combineren met zijn sociale betrokkenheid. Hij huldigde het principe dat voor hem bij de uitvoering van zijn taak iedereen voor de wet gelijk was. Deze opstelling werd ook bij de Hertense bevolking zeer op prijs gesteld. Na enige jaren daar gewerkt te hebben kwam Nico in aanvaring met burgergedrag dat feodale trekken vertoonde. Over zijn eerste ervaringen hiermee zei Nico in het Vrije Volk van 30-04-1969: *“Steeds weer ging het rode potlood in*

mijn processen-verbaal tegen de plaatselijke machthebbers". Nico bemerkte op enig moment dat hij niet de enige was in het politiecorps die tegen opmerkelijke belemmeringen aanliep bij de uitvoering van het dagelijkse politiewerk. Ook collega's meldde hem over privilegegedrag en mechanismen om de wetsuitvoeringen te frustreren. De slogan "Voor de wet is elke burger gelijk" bleek soms een wassen neus. In 1963 vond Nico dat het tijd werd om deze ervaringen op schrift te stellen en uit te wisselen. Hij schreef een artikel getiteld "Bedriegt de gierigheid de wijsheid?" voor het vakblad St. Michael van de R.K. Politiebond. Deze publiceerde het prompt. De eenvoudige "Dreumelse jongen" begon toen pas echt de macht van invloedrijke personen te ervaren. Hij kreeg te maken met tegenwerking, laster en intimidatie. Niet alleen van zijn superieuren maar ook van plaatselijke notabelen. Vanaf de publicatie van zijn artikel in het politievakblad begon in feite Nico's langdurige strijd voor een integere takenuitvoering van de politie en de rehabilitatie van zijn eigen persoon. Op 30 april 1969 zei Nico in Het Vrije Volk toen een van zijn zaken voor een beroepscommissie diende: *"…en men vond het bijzonder van mij dat ik hier tegen een grootgrondbezitter een proces-verbaal durfde op te maken. Bij één van diens pachters liep namelijk de gier uit de mestvaalt zo over straat. Iedereen moest er doorheen baggeren. Van een boer hoorde ik, dat dit al twintig jaar zo was. Die boer heeft me nog gewaarschuwd: "Ik ben benieuwd hoelang je nog in Herten blijft". In het dorp stonden ze er versteld van, waar ik de moed vandaan haalde. Want ze zijn hier als de dood voor de grootgrondbezitter en zijn rentmeester"*. Het werkklimaat kwam in Nico's standplaats steeds meer onder druk te staan. Enige pogingen werden er ondernomen om hem weg te krijgen. Maar aangezien er geen sprake was van ernstige fouten bij het uitoefenen van zijn functie, waren er geen redenen tot ontslag aan te voeren. Later zei Nico hierover: *"Men kwam in die tijd niet verder dan een 1e aantekening op mijn conduitestaat in de vorm van een ernstige ontevredenheidsbetuiging."* In 1969 vond zijn leiding een "escape": zijn functie van opperwachtmeester werd in Herten opgeheven en overgeheveld naar Blaexem. Hij werd gepromoveerd tot staffunctionaris bij de Politieopleiding. Nico was ontzet door deze beslissing. Omdat werkweigering voor hem geen optie was, had hij zijn hoop gericht op de rechtspraak om zijn "promotie" aan te vechten. Verschillende zaken heeft hij aangespannen voor het Ambtenarengerecht en de Roermondse Rechtbank. Enige keren werd Nico in het gelijk gesteld. De tegenpartij bleek machtiger en won uiteindelijk alle beroepsprocedures. Door de vele media-aandacht raakten ook politici in zijn zaak geïnteresseerd. Omdat enige van hen vermoedden dat Nico een serieus integriteitprobleem bij de politie aan de orde stelde, brachten zij zijn zaak in bij de Vast Kamercommissie voor Justitie in de Tweede Kamer. De commissie drong er bij de toenmalige Minister van Justitie Dries Van Agt op aan om een officieel onderzoek naar de gang van zaken in te stellen. Nico had een verweerschrift van niet minder dan 918 bladzijden ingediend. Hierin bracht hij minutieus en door feiten onderbouwd diverse gebeurtenissen in de openbaarheid. Op aanraden van zijn juridische adviseurs besloot de Minister van Justitie geen nader onderzoek te laten doen. Minister Van Agt vond dat de verificatie van al de aangevoerde feiten en gebeurtenissen een te groot beroep zou doen op de schaarse tijd van zijn ambtenaren. Nico de Jong's reactie hierop was: *"Minister Van Agt houdt met dit besluit de deksel op de doofpot"*. Recht heeft Nico niet gekregen. Omdat hij steeds aan het kortste eind trok diende hij dan ook in 1971, na 30 jaar trouwe dienst bij de Koninklijke Marechaussee, zijn ontslag in. Dit werd hem eervol verleend met de toezegging dat op een verzoek om in het bezit van een wachtgeld gesteld te worden gunstig beschikt zou worden. Zijn wachtgeldregeling werd afgerond en hij werd in kleine kring gerehabiliteerd. Het landelijk dagblad De Tijd van 20 december 1971 wijdde een groot artikel aan zijn ontslag: *"De veelbesproken en beschreven opperwachtmeester van de rijkspolitie uit het Limburgse Herten Nico de Jong (52) heeft zijn uniformjas aan de kapstok gehangen" (...) "Wie zou menen dat deze onvermoeide vechter tegen werkelijk en vermeend onrecht met het afleggen van zijn uniform ook de strijdbijl zou hebben begraven, heeft het mis"(...) "Als vrije*

burger zegt hij zich door niets en niemand meer geremd te voelen om zijn wederwaardigheden in boekvorm vast te leggen”. In het artikel komt ook Nico aan het woord: *”Voor het huidige systeem kan ik niet de minste achting meer opbrengen. Drie jaar heb ik geduldig gewacht op rechtsherstel omdat ik niet kon geloven dat de ware schuldigen ongestraft zouden blijven. Ik heb me helaas vergist. Ook Nederland is geen rechtstaat”. (…) “Mijn stelregel was: als ik een arme drommel moet pakken wens ik geen rijke te ontzien”. (...) “Wanneer ik wist dat een verbaal een aanslag op het gezinsbudget inhield volstond ik met een waarschuwing, mits de man of vrouw in kwestie niet volhardde in de boosheid. Ik mocht kinderen niet het beleg van hun boterham stelen”.*

DE TIJD MAANDAG 20 DECEMBER 1971

„IK BRAAK VAN HUICHELARIJ EN CORRUPTIE OM ONS HEEN”

Opper De Jong komt met memoires

Strijder tegen onrecht verlaat politie

Van onze verslaggever
COR BERTRAND

ROERMOND, 20 dec. - De veelbesproken en beschreven opperwachtmeester van de rijkspolitie uit het Limburgse Herten Nico de Jong (52) heeft zijn uniformjas aan de kapstok gehangen. Na 36 jaar trouwe dienst bij het wapen van de Koninklijke Marechaussee en bij het korps Rijkspolitie heeft hij er schoon genoeg van. „Voor het huidige systeem kan ik niet de minste achting meer opbrengen. Drie jaar heb ik geduldig gewacht op rechtsherstel omdat ik niet kon geloven dat de ware schuldigen ongestraft zouden blijven. Ik heb me helaas vergist. Ook Nederland is geen rechtstaat.”

OPPER DE JONG
... Nederland geen rechtstaat ...

politiedienst was geen haalbare kaart. Wel uitengereu. Daarom werd ik ontheven van mijn functie als postcommandant en werd ik op dood spoor gezet. Mijn benoeming tot staffunctionaris bij de politie-opleidingsschool was je reinste camouflage. Mijn werk bestond uit het opknappen van klasjes”.

Meineed

Tegen zijn ontslag als postcommandant tekende De Jong beroep aan bij het ambtenarenrecht. Hij werd in het ongelijk gesteld, maar berustte daarin niet, temeer niet, omdat een van de getuigen, volgens hem een meineed had gepleegd. „Ik heb hemel en aarde moeten bewegen om deze meineedzaak aan het oordeel van de rechtbank te kunnen voorleggen. Diverse pogingen leden schiphbreuk, omdat de officier van justitie geen vervolging wilde instellen. Uiteindelijk kwam het er toch van en werd de betrokken getuige veroordeeld”. Nico de Jong regt ervan overtuigd te zijn dat deze affaire veel sneller berecht zou zijn, wanneer de betrokkene een gewone man was geweest en geen burgemeester.

„Vroeger heb ik het maar al te vaak meegemaakt, dat we van onze superieuren de wenk kregen bepaalde Eisden te enzien. Bij een verkeerscontrole moesten vooral tal van plaatselijke autoriteiten worden gewaarschuwd, plus alle echtgenoten. Voor mij reden om mijn vrouw te vragen een verkeersovertreding te begaan, waartegen ik zou optreden. Zij kreeg een bekeuring als ieder ander. Mijn chefs maakten er niets van en wilden het proces-verbaal niet te laten doorgaan. Zij deden het toch en werden toen verbannen naar bekende strafkolonies als Siebengewald of Alphen aan de Maas. Anderen gaan helaas door de knieën. Zij plegen geen verzet, bedacht als ze zijn voor hun baantje.” De niet-ingrijpende wacht, naar de mening van De Jong, een grote taak, evenals de opsiebisden. „Zij dulden het kwade niet. Gelukkig maar, want wie het kwade duldt is medeschuldig. Voor de dapperen gaan uiteindelijk de ratten op de vlucht.”

(Bron: website “Historische Kranten” van de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag.)

Om een klein beetje inzicht te krijgen in het karakter, de motieven en de levensinstelling van Nico plaats ik hieronder enige fragmenten uit een e-mail dat ik ontving van gemeenteraads- en rechtbankverslaggever **Jules Zollner.** Ik vroeg hem of hij mij kon vertellen wat voor een persoon Nico de Jong was. Ik kwam Jules pas op het spoor bij de afronding van dit verhaal over de Dreumelse De Jong(h)-familie. Vanuit zijn vakgebied journalistiek heeft Jules Zollner Nico de Jong intensief gevolgd in de gemeenteraadsvergaderingen en de rechtszaken. Hij ontmoette hem ook vaak thuis. Zelf zegt hij over deze ontmoetingen: *“Ik had het voorrecht om veel met hem te moeten “samen”-werken”*. De krachtige sfeerschetsen waarmee Jules Zollner Nico de Jong beschrijft, geven een prachtig beeld van deze opmerkelijke en strijdvaardige opperwachtmeester. Jule Zollner over Nico de Jong:

-Nico De Jong was een rechtvaardig mens. Hij had het bij het rechte end. Het was zijn tijd niet. Hij was zijn tijd ver vooruit. Dat veroorzaakte hem veel tegenstand. Hij was er niet in het minst door geslagen of geremd.

-Nico De Jong was een prachtig karakteristiek stijlvol en martiaal figuur. Hij had een ijzeren zelfdiscipline en een stalen dagindeling, keiharde orde in de flexibele en dynamische loop der dingen. Zowel sprekend, als schrijvend maakte hij nooit één fout.

-Hij ging aan de tafel zitten in zijn woonkamer, zo strak en mager als een plank, stijf rechtop en starend naar het Perzisch tafelkleed voor hem. Van dat moment gaf hij op iedere vraag of kwestie uitgebreid antwoord. Onbeweeglijk. Met zachte, vriendelijke en melodieuze stem die nooit hol klonk of onpersoonlijk, maar altijd sterk meelevend met het volk.

-Het grote goed van Nico De Jong was, dat hij respect toonde, en gaf, voor iedereen die hem niet misbruikte. Hij was geen cynisch of verbitterd mens. Hij wist, dat hij het beter wist maar hij gebruikte zijn geestelijke overmacht nooit op een voor anderen schadelijke manier. Het was een rechtvaardig mens, en die zijn er vrijwel niet.

-Het is jammer dat hij aan alle kanten en door iedereen miskend werd. Het liet hem volkomen onberoerd. Maar hij vierde nooit een overwinning. Door een keiharde opstelling tegenover het dagelijks bestuur, de bestuursrechter en de Raad van State, heeft hij veel goeds voor de gemeente, de gemeenschap en de staatsinrichting (wetgevende macht) gedaan.

- Ik roep wel eens uit: " Waren er nu nog maar mensen als Nico De Jong".

Nico de Jong heeft helaas niet de tijd gehad om zijn memoires te schrijven. Zijn gedetailleerde en goed gedocumenteerde dossierstukken vulden op het laatst een flinke boekenplank. Doordat ik pas sinds kort van het bestaan en de strijd van Nico de Jong afweet, heb ik mij nog niet uitputtend in zijn zaak, zijn ervaringen en de veranderingen die hij teweeg heeft gebracht kunnen verdiepen. Ik hoop dan ook dat er geïnteresseerden zullen opstaan die het leven van Nico de Jong, zijn strijd voor een eerlijke wetshandhaving en een sociale samenleving willen bestuderen en beschrijven. Maar vooral om na te gaan welke betekenis hij gehad heeft voor de integriteitvraagstukken waar de wetsambtenaar bij de uitvoering van zijn dagelijkse taken mee te maken krijgt. Nico de Jong heeft veel van zijn leven opgeofferd. Hij verdient het dan ook dat wij kennis kunnen nemen van zijn opmerkelijke leven en strijd. *(Bron: Geert de Jong uit Alphen; Jules Zollner; Historische Kranten.)*

GENERATIE: VIIII *("Theo-zijtak")* ►

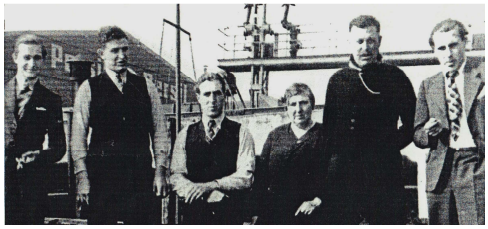

Cornelis Sigbertus (Bart) de Jong en Theodora Johanna de Jong-Kusters te midden van hun zoons. V.l.n.r. **Marcel, Jo, Bart en Theo** (Ted, Thé) de Jong. *(Bron: Theo de Jong)*

Cornelis Sigbertus (Bart) de Jong

Cornelis Sigbertus (Bart) de Jong / ?/Dreumel 1971 (schipper)

∞ ?/? Theodora Johanna (Dora) Kusters

-*Johannes Cornelis Sigbertus* (schipper)

-***Theodorus*** (schipper) **(1918- 2013)** (94 jr.)

∞ *Maria Rutten*

-*Cornelis* (schipper)

-*Marcel* (schipper)

Johannes C. S. de Jong. Hij voer op 1 december 1943 met zijn sleper *"ss Theodora"*, die een aantal aken trok, de Waal opwaarts. Ter hoogte van Weurt werd hij beschoten door een (geallieerd) vliegtuig. Hij overleed in Nijmegen in een ziekenhuis. Hij is begraven op het R.K. kerkhof te Dreumel. Zijn naam staat vermeld op het oorlogsmonument Dreumel, Rooijsestraat te Dreumel. *(Bron: website "Tremele" en "Oorlogsdodennijmegen".)*

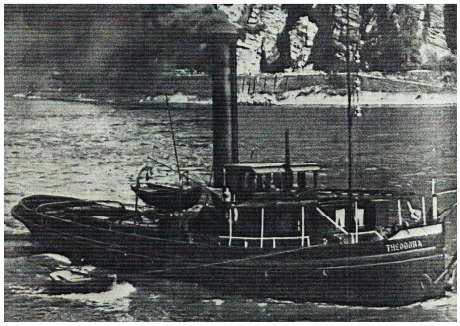

De "ss Theodora" op de Rijn in Duitsland. Zowel Sigbertus (Bart), als Jo (Johannes) en Theo (Theodorus) hebben als kapitein op deze boot gevaren. *(Bron: Theo de Jong).*

Vervolg van het egodocument *"De scheepvaart van Dreumel"* van Theo de Jong. *"De oudste zoon* (van Cornelis Franciscus de Jong) ***Cornelis Sigbertus*** *(Bart)* ***de Jong*** *liet in 1916 een Kempenaar bouwen. Wat een behoorlijk groot schip was voor de internationale vaart in dien tijd. (Eventueel na gevonden te hebben wordt foto bijgeleverd). In 1928/1929 liet deze Cornelis* (=Bart) *een supermoderne stoomsleepboot bouwen. De "Theodora. Thuishaven Dreumel (zie foto). Dit was het eerste binnen en Rijnvaartschip welke uitgerust was met volledig electrisch licht (aangelegd naar voorbeeldschip van oorlogsschepen van de marine). Bezat warm en koud water. Centrale verwarming en badkamer met ligbad. Was enige tijd het vlaggenschip van de Rijn onder de sleepboten. Aan dek waren 80 stuks koperbeslag op bolders enz. In de machinekamer lagen140 roodkoperen stoomleidingen en c.c. 40 afsluiters alles zuiver koper. In 1940 werd deze boot gevorderd door de Duitse Weermacht en werd ingezet bij het invasieleger aan de Franse kust voor naar Engeland mede op te stomen. Werd in Le Havre door bommen getroffen en werd aldaar vaarbaar gemaakt door noodopbouw. In 1942 werd de boot terug gegeven en onder eigen toezicht zo goed herbouwd. Op 1943 ging deze weer in de vaart. Hij* (Bart) *deed het werk zoals alle Rijnschippers. Op 1-12-43 werd de Theodora te Weurt aangevallen door vliegtuigen van de Air Force, waarbij een zwaar gewonde viel. De vrouw van de kapitein. De zoon van Bart, de Johan* (Johannes Cornelis Sigbertus)*, werd dodelijk getroffen en is begraven te Dreumel en staat ook vermeld op het monument van oorlogsslachtoffers.* Voor het vervolg van dit verhaal zie bij Theodorus de Jong (Dreumel 1918-Ammerzoden 2013). *(Bron: Theo de Jong; Jan van Dinter.)*

GENERATIE: X *("Theo-zijtak")* ►

Ted de Jong *(Bron: foto overgenomen van website "Tremele".)*

Theodorus de Jong

Theodorus de Jong Antwerpen 1918-Ammerzoden 2013 (schipper)

∞ ?/? *Maria Rutten*

-Johannes (Jan) (schipper)
-Anneke

Theo (Theodorus) de Jong (1918-2013/Generatie: X "Theo-zijtak"). Naar hem heb ik de "Theo-zijtak" vernoemd. Op het eind van zijn leven heb ik hem enige malen mogen ontmoeten. Zijn beide ouders vaarden op de boot, die tegelijkertijd hun huis en werkplaats was. Zijn moeder heeft hem tijdens een vaarroute door België in Antwerpen ter wereld gebracht. Al als baby is Theo vertrouwd geraakt met het schippersvak. Zijn leven lang is hij schipper gebleven. Theo, ook Ted genoemd, heb ik ervaren als een levendige, een beetje rebelse, maar zeer erudiete man met een formidabel lange-termijn-geheugen. Hij kon moeiteloos jaartallen oplepelen en kon zich vele gebeurtenissen nog gedetailleerd herinneren. Bij het nachecken van zijn verhalen zowel in de archieven als bij andere bronnen kon ik steeds vaststellen dat zijn geheugen nog perfect in orde was. Dit kwam naadloos overeen met wat een Dreumelnaar mij, in een eerder stadium van mijn onderzoek, al eens toevertrouwd had over de De Jong(h)'s: *"…het zijn eigenzinnige mensen met een zeer goed geheugen"*. Deze typering klopte niet alleen bij Theo maar ook bij andere De Jong's. Theo heeft, voor zover ik weet, als enige binnen onze Dreumelse De Jong(h)-tak, een egodocument opgesteld. Zijn werkstukje: "De scheepvaart van Dreumel" suggereert echter een algemene beschouwing over de Dreumelse

scheepvaart te zijn. Maar Theo beschrijft hierin uitsluitend de levensloop en de schippersactiviteiten van zijn voorouders en hemzelf. Hij stelt dat de 5 zonen van zijn grootvader Cornelis Franciscus de Jong de eerste beroepsvaarders van Dreumel waren. Ik kan dit: noch bevestigen noch ontkennen. Theo heeft mij echter wel aan het denken gezet. Voor zover ik weet is er over de Dreumelse schippers en vissers geen geschiedkundig verhaal geschreven. Tijdens mijn onderzoek trof ik op een forum van het BHIC te 's-Hertogenbosch een uitspraak van iemand die mij in dit verband intrigeerde. Hij schreef: *"…tijdens mijn naspeuringen van mijn familie kom ik* ***overal*** *Dreumelse schippers tegen…"*. Interessant lijkt het mij om na te gaan welke inbreng en betekenis Dreumelnaren in de loop der eeuwen gehad hebben met betrekking tot de binnenscheepvaart. Theo is dit jaar (6 januari 2013) op 94 jarige leeftijd overleden. Over de "Theo-zijtak"wil ik een afzonderlijk verhaal schrijven.
Vervolg van het egodocument *"De scheepvaart van Dreumel"* van Theo de Jong. *"De zoon* (van Bart) *Theo (Ted) de Jong begon in 1949 een motorspits van 344 ton. Gekocht van een Belg. Dat is het klein Europaschip met een enorm vaargebied. Hij voer daar mee naar België, Frankrijk tot aan de Middellandse Zee. Geheel Duitsland, inclusief de DDR met Berlijn en Polen. Dit schip heette "Bart"met eveneens thuishaven Dreumel. In 1961 kwam er nog een schip bij van 700 ton. Naam "An"met ook thuishaven Dreumel. Daarna nog een kraanschip. Met het geheel is toen contractwerk gedaan voor het NAVO-leger als opslag, transport en overslag van munitie voor de parate troepen. In 1982 is alles overgegaan en zijn de schepen met de thuishaven Dreumel uit het register geschreven"*. Tot zover de beschrijving van Theo over het schippersleven van zijn voorouders en van hemzelf. Hierna beschrijft hij het leven van de familie van moederszijde, namelijk de familie Kusters. Theo vervolgt: "*Tussen de eeuwwisseling en de Eerste Wereldoorlog toen de Rijn en de Waal drukker bevaarbaar werden en door het leggen van kribben het water vastgehouden kon worden en snelle toename van scheepvaartverkeer plaats vond, nam Lambertus Kusters* (de vader van Theo's moeder) *al, zeer jong zijnde, het initiatief om de schippers van de eerste levensbehoeften te voorzien.*

De "ss Theodora" . Volgens zoon Jan herkende **Theo de Jong** op de boot zijn broers Cor en Johan. *(Bron: website "Schuttevaer". Foto uit collectie Wrijfhout.)*

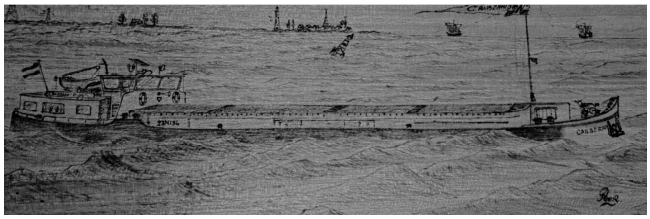
Tekening van de spits "Canberra" van Theo de Jong. Deze plaat hing in de gang van Theo's huis in Kerkdriel. *(Bron: foto auteur)*

De "ss Theodora" van Theo de Jong (en zijn andere broers) in de Ruhr (Ruhrort/Duisburg). *(Bron: kustvaartforum.com/viewtopic.)*

Hij liet daarom een roeiboot bouwen en ging daar dag en nacht, weer of geen weer, te veld om zijn waren aan te bieden. Hij werd al snel een alom bekende internationale parlevinker.

De aardappelen, roomboter, hammen en metworsten werden al snel gemeengoed. Veel later ging men over door beter materiaal en groter aanbod van waren. Uiteindelijk de boten groot werden en kleine supermarkten met een enorm arsenaal aan producten. (?) *Door het initiatief van Kusters kwamen er medeparlevinkers. Van Deursen, Saletten, enz. De vloot was zeer gewild op het water. Helaas is dit metier totaal uitgestorven in de 70er jaren. De moderne snelle scheepvaart had geen tijd meer om te stoppen en telefonisch werden opdrachten gegeven aan ondernemingen in haven en grensplaatsen, welke zonder tijdverlies geleverd konden worden. Uit deze parlevinkerfamilies kwamen dan ook meerdere mensen voort die beroepen in de scheepvaart zijn gaan uitoefenen. Zover bekent zijn er geen schepen meer die als thuishaven Dreumel hebben.*
Tijdens de oorlog zijn veel schippers omgekomen, doordat zij op het water een gemakkelijke prooi waren zonder dekking. Het gezag werd uitgeoefend door de Duitsers welke alle gegevens in handen hadden, zowel de Staatscouranten als de schepenregisters. Werkweigering of sabotages werden met de dood bestraft".
Was getekend: "*Th. J. de Jong - Kerkstraat - Kerkdriel".* Op dit egodocument staat geen datum. Wel heb ik begrepen dat Theo, op verzoek van Dreumelnaren die de geschiedenis van Dreumel aan het onderzoeken en beschrijven waren, dit werkstuk geheel eigenhandig en in eigen stijl heeft geschreven (=getypt). Eén van deze Dreumelnaren heeft mij een kopie van dit document overhandigd. *(Bron: Theo de Jong; Jan van Dinter*.)

GENERATIE: XI *("Theo-zijtak")*

Johannes (Jan) de Jong x

Johannes de Jong Dreumel 22 july 1954- … (schipper)
∞ ?/?

-Desiree
-?
-?

De zoon van Theo, ***Jan de Jong*** (1954- …/Generatie XI "Theo-zijtak"), heeft onmiskenbaar ook duidelijk het schippersbloed in de aderen. Ook zijn vader en moeder, net als zijn opa en oma, vaarden samen. Toen Jan geboren moest worden trok zijn moeder Maria de Jong-Rutten voor even in bij haar zus te Dreumel. Daar werd Jan ter wereld gebracht. Enige weken later verhuisden ze al naar Kerkdriel, waar Jan zijn jeugd heeft doorgebracht. Na de lagere school-periode volgde hij 6 jaar een opleiding op de schippersschool te Nijmegen. Hier leerde hij de fijne kneepjes van het schippersvak. Om het schippersvak in de praktijk te leren heeft hij

Jan de Jong . Hij schrijft bij deze foto : "Hierbij nog een foto van mijn huidige beroep als kapitein op het directievaartuig MS Havenbeheer van de Gemeente Amsterdam". (*Bron: Jan de Jong.)*

Jan de Jong Na afloop van de gedenkwaardige koningsvaart van Koning Willem Alexander en Koningin Maxima werd Jan bij RTL-4 uitgenodigd voor een kort Tv-interview. *(Bron: RTL-programma "RTLviert de Koning". Foto genomen van het Tv-scherm.)*

hierna nog 9 jaar bij zijn vader, aan boord van een Spits, door heel Europa gevaren. In 1982, 28 jaar jong, werd hij kapitein op een cruiseschip dat veelal de Rijn bevoer. In 1991 werd hij aangenomen bij het Gemeentelijk Havendienst Amsterdam. Alwaar hij in 2010 promoveerde tot Kapitein van het motorschip MS Havenbeheer. Dit schip wordt vooral ingezet om tochtjes te maken met de gasten en relaties van Amsterdam, zoals celebraties, politieke leiders, staatshoofden en leden van koningshuizen. Reeds enige malen heeft hij prinses Beatrix, onze voormalige Koningin, mogen varen van en naar het jaarlijks terugkeren-de 5 Meigrachtenconcert op de Amstel te Amsterdam. De grootste eer die hem tot nu toe in zijn loopbaan te beurt is gevallen, was zondermeer zijn uitverkiezing om als schipper van het motorschip de M.S. Havenbeheer op 30 april 2013 de Koningsvaart te verzorgen voor het "kersverse" koningspaar Willem-Alexander en Maxima. Deze uitverkiezing heeft hem ook enige landelijke bekendheid opgeleverd. *(Bron: Jan de Jong; De Gelderlander en andere landelijk bladen; RTL-4 en andere Tv-zenders.)*

30-4-13

'Dreumelse jongen' kapitein van 't Koningspaar

door **Bianca Govers**

Schipper Jan de Jong aan boord van de MS Havenbeheer. foto Robin Utrecht/ANP

DREUMEL – Koningin Beatrix, minister-president Mark Rutte, maar ook de burgemeester van Beijing. Jan de Jong (58), geboren in Dreumel, vaarde ze allemaal al rond. Deze dinsdagavond kan hij ook het kersverse koningspaar aan dit rijtje toevoegen. De Jong is dé kapitein van de zogeheten koningsvaart.
Vanaf acht uur vaart hij deze 30e april met Willem-Alexander, Máxima en hun drie dochters over het Amsterdamse IJ. Langs de route zijn er dan voor de koninklijke familie allerlei festiviteiten. Echt gespannen is De Jong niet voor de vaartocht, die circa anderhalf uur duurt. „Ik ben voor-al vereerd en trots. Nou, zeg maar gerust apetrots", zegt hij. „En druk hoef ik me niet te maken. Alles is tot in de puntjes geregeld. We laten op deze belangrijke dag echt niets aan het toeval over."
De Jong, die vandaag de dag in Abbenes (bij Lisse) woont, stamt uit een schippersfamilie. Hij is in 1954 geboren in Dreumel, waar hij nog veel familie heeft. Opvallend genoeg woonde hij zelf nooit in het Maas en Waalse dorp. Samen met zijn ouders verhuisde hij na zijn geboorte naar Kerkdriel, waar hij tot zijn achttiende verbleef. Vervolgens ging De Jong net als zijn vader Ted de Jong de vaart in.
Sinds 1999 werkt hij bij de Havendienst Amsterdam, waar drie jaar geleden een vacature vrij kwam voor kapitein van het motorschip de MS Havenbeheer. De Jong meldde zich hiervoor aan. En met succes. Hij werd de nieuwe schipper van de boot, die de Havendienst vooral inzet voor tochtjes met haar relaties. Ook haalt De Jong er ieder jaar op Bevrijdingsdag koningin Beatrix mee op voor het concert op de Amstel. „We maken altijd een gezellig praatje." Er was geen twijfel over mogelijk dat hij ook deze koningsvaart voor zijn rekening zou nemen. Willem-Alexander en Máxima kent hij zelf nog niet. „Maar dat komt goed", zegt De Jong. „5 mei haal ik het koningspaar namelijk weer op. Dan mogen ze weer met die Maas en Waalse jongen."

(Bron: De Gelderlander van 30 maart 2013. Dit artikel werd mij opgestuurd door Mevr. Van Os van de Stichting Historie Wamel.)

Ik wil deze familiebeschrijving van de Dreumelse familie De Jong(h), waarbij ik in een sneltreinvaart langs mijn voorouders gelopen ben, afsluiten met een fragment uit een e-mail van Jan de Jong aan mij. Ik had hem op 17 april 2013 gefeliciteerd met zijn uitverkiezing om de Koningsvaart te verzorgen. Jan betrok in zijn antwoord ook onze De Jong-voorouders. Hij raakte daarmee ook de kern van mijn verhaal over de Dreumelse familie De Jong(h), namelijk de bewondering en dankbaarheid die wij koesteren ten opzicht van onze verre en nabije voorouders. Mede door hen en door wat zij hebben opgebouwd en doorgegeven, zijn wij kunnen worden, wie wij nu zijn.

Jan de Jong:
"… het is inderdaad een grote eer om uitgekozen te worden om het koningspaar te mogen varen, pa (Theo de Jong) ***zou ontzettend trots om me zijn. Dit is de kroon op een generatie lange varensfamilie. Niet alleen voor mezelf. Maar ik draag het*** (ook) ***op aan mijn voorouders die met heel hard werken niet in de schijnwerpers konden staan".***

BIJLAGE-1.

Schippers

Familie De Jong(h) uit Dreumel.

De meeste schippers uit mijn Dreumelse De Jong(h)-stamboom heb ik kunnen vinden via genealogische bronnen. Bij de overheidsregistratie van de DTB-data wordt al vanaf ca 1800 bij elke Nederlandse inwoner zijn beroep vermeld. Voor die tijd zijn er sporadische verwijzingen naar het beroep. (**DTB**= **D**oop-, **T**rouw- en **B**egraafgegevens.)

DB-data = Doop- en Begraafdata van de schipper
"-teken" = uit voorouderlijn van Ted de Jong
"+teken"= uit voorouderlijn van Willem de Jong
(871-AN) = "Gemeente Dreumel"- Archief Nijmegen
*= adresboek Gemeente Dreumel 1938
= nog niet in voorouderlijn te plaatsen
1) Rijnschepenregister 1892 (datum is verstrekking van schipperspatent)
2)Liggers Scheepsmetingsdienst (datum is bouwjaar van het schip)

DB-data	*Schipper*	*Echtgenote*	*Ouders van beiden*
1770-1853	-Gerardus	Arn. den Neijenboer	Cornelius+Joanna Thoor
1765-1840	-Jacobus	Maria Boumans	Cornelius+Joanna Thoor
1792-1847	-Cornelis	Adriana (S)Mulders	Jacobus+Bouwmans
1802-1885	-Cornelis	Petronella Kooijmans	Gerardus+Arnolda Nijenboer
1802-	+Johannes	Cornelia de Heuvel	Joannes+Anna Hol
1807-	-Theodorus	Johanna van de Boom	Gerardus+Arnolda Nijenboer
1810-	-Antonius	?	Gerardus+Arnolda Nijenboer
1819-1890	-Sebartus	Hendrina Oostenrijk	Cornelius+Adriana Mulders
1825-	-Franciscus	Alegonda Kooymans	Cornelius+Adriana Mulders
1838-1912	+Johannes	Johanna Willemse	Francis+Maria van Buren
1839-	-Jan	Johanna Peters	Cornelis+Petronella Kooijmans
1852-	-Cornelius	Clara Sas	Sebartus+Hendrina Oostenrijk
1855-1934	-Cornelis(CF?)	Maria Peters (1e)	Francis=Alegonda Kooijman
?18??-	#Antonius	(903-AN)	?
1861-1920	+Hendrikus	Hendrika Jansen	Johannes+Johanna Willemse
1864-	+Johannes	Grada van Avezaath	Johannes+Johanna Willemse
1866-1917	+Gerardus	Anna de Beijer	Johannes+Johanna Willemse
1868 1)	#G.	?	?
1872-1955	+Wilhelmus	Johanna van Wezel	Johannes+Johanna Willemse
1874 1)	#C.	?	?
1878 1)2)	#C.F.	?	?
1882-1944	+Franciscus	Anna van Krevel	Johannes+Johanna Willemse
1885 2)	#H.	?	?
1885-	-Cornelis S.	Theodora Kusters	Cornelis+Clara Sas
1896-	+"Has"	?	Wilhelmus+Joahanna van Wezel
1898-1990	+Arnold	?	Wilhelmus+Joahanna van Wezel
19??-	+Frans	?	Wilhelmus+Joahanna van Wezel
1908 1)	#Adrianus	?	?
1908 1)	#Jacobus	?	?
1913-1943	-Johannes C.	(ongetrouwd)	Sigbertus+Theodora Kusters
1918-	-Theodorus J.	Maria Rutten	Sigbertus+Theodora Kusters
?19..	-Bart	?	Sigbertus+Theodora Kusters
?19..	-Marcel	?	Sigbertus+Theodora Kusters

1929 1)	#G.S.	?	?
1929-	+Willy	?	Arnoldus+Hendrika van Sonsbeek
?	#F.L.	(1938*)visser	?
1954	-Jan	?	-Theodorus J.+Maria Rutten
?	?Theodorus	Johanna van Roon	?
19..	+Cees F.	?	?
19..	+Jo	?	?

Noot: (871-AN) Volkstelling 1899. Dreumel: 8x schippers / 5x vissers/ 4x schippersleerling.
Laatst bijgewerkt 14 mei 2013 (Totaal: 40x schippers/vissers.)

BIJLAGE-2.

Schippersvrouwen.

Dochters van de familie De Jong(h) uit Dreumel, die met een schipper trouwden.

Ik heb deze lijst samengesteld omdat de (schippers)keuze van de dochters van de De Jong(h)-familie voor mij ook een indicatie is van hun betrokkenheid (en die van hun De Jong(h)-familie) bij de schipperswereld en de scheepvaart.

DB-data	*Naam*	*Echtgenoot*	*Ouders*
?	Johanna	Peter van der Eijk	?
?	Johanna M.	Jan de Bruin	?
?	-Ottolina W.	Peter Schouten	Sigbertus+Hendrina Oostenrijk
?	Helena	Johannes de Ruever	Francis+Alegonda Kooijmans
?	Petronella	Gerardus van Wichen	Francis+Alegonda Kooijmans
?	Maria Hendr.	Korn. Broekmeulen	Hendrikus+Hendrika Janssen
?	Francisca	Johannes Bonink	Cornelis+Maria Peters
?	-Hendrika	Gerardus Rensen	Cornelis Fr.+Clara Sas
?	Adriana	Johannes Geux	?
1900-1977	Johanna H.	Wilhelmus Sanders	Hendrikus+Hendrina Jansen
1757-1828	-Henrica	Gerard. van Koolwijk	Cornelis+Nicolaa de Jongh

“-teken”= uit de voorouderlijn van Theo de Jong (“Theo-zijtak”)
Laatst bijgewerkt: 14 maart 2013. (Totaal: 11x schippersvrouw.)

BIJLAGE-3.

Schippers en hun schepen.

Familie De Jong(h) uit Dreumel.

Ik heb de schepen van mijn Dreumelse De Jong(h)-voorouders achterhaald via een aantal bronnen. Zo heb ik onderstaande gegevens gevonden in oude krantenartikelen, de Liggers Scheepsmetingsdienst, het Rijnschepenregister 1892 en ontvangen via persoonlijke gesprekken. Ook ben ik schepen en hun schippers tegengekomen in de “ Scheepstijdingen”-rubriek die vroeger in alle kranten vermeld stonden. Zie o.a. hiervoor de internetsite “Historische Kranten” van de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag. De kolom *Passeerdata Lobith* betreft de begin- en einddata die ik gevonden heb van een schip waarop deze Lobith gepasseerd is. Ik heb elke melding uit zo’n “Scheepstijding” geselecteerd waarbij de naam van het schip, de naam van de schipper en de plaatsnaam Dreumel aan elkaar gekoppeld waren. Ervan uitgaande dat de namen Dreumel én De Jong(h) wel moesten slaan op een familielid van de Dreumelse De Jong(h)-generatie. Naast deze “Scheepstijdingen” heb ik ook in “gewone” krantenartikelen deze koppeling aangetroffen. Door verder onderzoek in scheepsregisters

(m.b.t. hypotheken, bevrachting of anderszins) hoop ik meer schepen van mijn voorouders te kunnen achterhalen.

Naam schip	*Schipper*	*Passeerdata Lobith*	*voetnoot*
"Goede Verwachting"	G. de Jong	15-03-1898/21-03-1917	
"De Hoop"	Hendrikus de Jong	25-03-1893/21-11-1894	3)?
"?"	H.	?	3)1885
"De Goede Gunst"	C.F. de Jong	10-10-1895/18-01-1905	4)1878
"Quo Vadis"	?de Jong	31-12-1902	
"(Maria) Catharina"	?de Jong	04-11-1927	
"Jonge Cornelis"	C.F. de Jong	11-01-1887/07-10-1890	3)1884
"Vr. Cornelis"	?de Jong	03-01-1887	
"Cornelis"	? de Jong	24-07-1886/12-03-1890	
"Stella Maris"	C.F. de Jong	14-12-1907/15-03-1916	4)1910
"WiHuRi"	A. de Jong	/00-00-1930	1)
"Theodora"	S. de Jong	?	2)
"Theodora"	G.S. de Jong	?	4)1929
"Theodora"	Johannes de Jong	?	6)1944
"Theodora"	Theodorus de Jong		
"De Gelderlander"	H. en/of F. de Jong	?	
"Lucia Theresia"	G. de Jong	?	3)1868
"Nooit Gedacht"	Adrianus de Jong	?	4)1908
Idem	Jacobus de Jong	?	idem
"Francisca"	C. de Jong	?	4)1874
"Mijo"	Cees F. de Jong	?	5)
"StellaMaris"	Jo de Jong	?	5)
"An"	Theo de Jong	?	2)
"Bart"	Theo de Jong	?	2)
(Kraanschip)?	Theo de Jong	?	2)

1) Bron is de zoon van Arnold de Jong: Huub de Jong.
2) Bron is Theo de Jong. Zowel zijn vader Sigbertus de Jong, zijn broer Johannes als hijzelf hebben de sleepboot "Theodora"als kapitein gevaren.
3) Rijnschepenregister 1892(de datum is verstrekking van schipperspatent)
4) Liggers Scheepsmetingsdienst (datum is bouwjaar van het schip)
5) Bron is Jan de Jong, zoon van Theo de Jong. (Cees is zoon van Jo de Jong – De thuishaven was Nijmegen)
6) In 1944 is de "Theodora" door geallieerden beschoten. Johannes de Jong werd hierbij dodelijk getroffen.

Laatst bijgewerkt: 14 maart 2013. (Totaal: 25x schippers en hun schepen.)

BIJLAGE- 4

Hoe zien " leed en ellende" er in werkelijkheid uit?

Realistische beschrijvingen van gebeurtenissen uit het verre en recente verleden van Dreumel.

Als er ergens in het Land van Maas en Waal en misschien zelfs in Nederland het gezegde "De natuur geeft, de natuur neemt" van toepassing is dan is dit mijns inziens wel op Dreumel, de plaats waar mijn voorouders eeuwen geleefd hebben!

Mijn moeder, haar ouders en hun verre voorouders hebben niet alleen mooie tijden maar ook zware tijden meegemaakt. Daarom dat ik in deze terugblik op mijn De Jong(h)-voorouders bewust de nadruk leg op de bijzondere zware tijden die de bewoners van Dreumel (in de "Sack van Maas en Waal") in de loop der eeuwen hebben meegemaakt. Ik

vroeg mij tijdens mijn onderzoek namelijk meerdere malen af of er ook andere plaatsen in Nederland te vinden waren waar men net zo veel en net zo vaak ellende over zich heen had gehad. Dreumel is ontelbare keren (vaak jaarlijks) getroffen door wateroverlast. Dat kon gebeuren bij dijkdoorbraken door hoog rivierwater en door kruiend ijs. Door kwelwater en door hevige regenval. Als enige plaats in het Land van Maas en Waal raakte Dreumel het overtollige water niet of zeer moeizaam kwijt. Dreumel ligt in het laagste uithoekje van het omdijkte gebied dat vanaf Nijmegen westwaarts afloopt. Het verwoestende water zorgde voor fatale schade aan woningen, gewassen, fruitbomen en landerijen. Ook waren er veel slachtoffers onder de mensen en de levende have te betreuren. Maandenlang waren akkers onbruikbaar en moesten fruitbomen opnieuw uitgezet worden. Daarnaast kende de naween van de overstromingen ook vele "gezichten". Zoals noodbehuizing, werkloosheid, armoede, schulden, etc. En toch bleven vele Dreumelnaren, na weer zo'n ingrijpende en dramatische gebeurtenis, toch weer op de plek van hun voorouders wonen en nam men het leven weer op. Een compleet raadsel voor mij als verstedelijkte moderne burger. Tegenwoordig is bijna alles om ons heen veilig en onder controle. De rivieren zijn getemd en de waterbeheersing staat op een technisch hoog peil. Als wij nu door het lieflijke en geordende rivierenlandschap lopen of rijden lijkt het net of het altijd zo geweest is. Maar dat is niet zo. Daarom mogen we niet vergeten welk een gevecht onze voorouders in het verleden met de natuurelementen hebben moeten voeren.

Ik heb mijzelf tijdens het onderzoek naar mijn Dreumelse voorouders steeds weer afgevraagd hoe je de jeugd van nu en de komende generaties nog duidelijk kunt maken wat er werkelijk bedoeld werd met situatiebeschrijvingen als "een zwaar leven", "ellendige en rampzalige omstandigheden", "hopeloze en uitzichtloze toestanden", etc. als het om het leven van de rivierbewoners gaat. Voor dit doel heb ik enige krantenverslagen uit vervlogen tijd uitgezocht, die door hun realistische beschrijving van de gebeurtenissen de lezers en lezeressen een goed beeld geven, en hen zelfs laten meevoelen, welk een harde realiteit het leven van de (Dreumelse) rivierbewoners met de regelmaat van de klok somtijds was. Onderstaande citaten zijn letterlijk overgenomen.

*****12-2-1799*** **- Oprechte Haarlemse Courant**/
BATAAFSE REPUBLIEK. Verdere ingekomen BERICHTEN, wegens den tegenwoordigen staat der Rivieren tot den 9 February: "*In de Landen tusschen Maas en Waal had men by het Dorp Dreumel beneden Thiel gelegen tot aftapping der overstrooming hulpgaten in den Dyk gemaakt. De ongemeene hardheid der Gronden door de Vorst veroorzaakt, maakte dit werk allermoeijelykst, men continueerde echter zo veel mooglyk met dit nuttig en noodzaaklyk werk. De tegenwoordige toestand van de Bewooners deezer Landen is allerakeligst. De Overstrooming welke tot eene aanmerkelyke hoogte boven deeze meestal laag geleegen Landen gewassen is, is het niet alleen, welker schrikkelyke gevolgen zy thans ondervinden, maar de strenge Vorst zedert de Overstrooming plaats gehad hebbende, welke het tevens volstrekt ondoenlyk maakt om hun door middel van Vaartuigen Levensmiddelen te bezorgen en hulp te verleenen, waartoe de nodige orders gegeeven waaren, verdubbeld hunne beklaagenswaardige situatie, terwyl de tydingen van daar in dato 7 February alras melding maaken van het verdrinken van een menigte Hoornvee".*

*****30-01-1818*** **– Nederlandsche Staatscourant**/
Amsterdam, den 29 Januarij. *"In onze Stad Courant leest men het volgende: Ten jare 1816, lagen de landen tusschen Maas en Waal verdronken en leverden geen oogst. In 1817 was het niet veel beter; eerst te midden van dat jaar week de overstroming. Er kon dus weinig geploegd, weinig ingezameld worden. Hierin deelden vooral de volkrijke dorpen Wamel en*

Dreumel. De gevolgen dezer rampvolle jaren doen zich thans in dezelve op het verschrikkelijkst gevoelen; de geringe opbrengsten van het gunstige najaar zijn opgeteerd, en in zeer vele en groote huisgezinnen heerscht een volslagen gebrek, en nog zijn het eenige maanden, dat de arbeider zijn sober deel kan verdienen. De meer gegoeden zijn, door den vernieuwden ramp des vorigen jaars, en de krachtdadige ondersteuning der armen, zoo zeer uitgeput, dat zij niet naar behooren in eigene behoeften, veel minder in die van anderen kunnen voorzien".

*****04-02-1830*** – **Rotterdamsche Courant**/
GEACHTE LANDGENOOTEN, *"Het dorp Dreumel, gelegen tusschen Maas en Waal, heeft van eene bevolking van 1300 zielen 700 armen te verzorgen, zonder eenig fonds of de minste hulpbronnen, terwijl nog de meest gegoeden, die voorheen de behoeftigen ondersteunden, thans zelve om bijstand smeken en dezelve ook werkelijk behoeven; menschen en vee worden dus ontegensprekelijk, zonder spoedige hulp, het offer van nijpenden honger en koude. Sedert den jare 1824 is deze gemeente steeds door mislukten oogst geteisterd; doch het afgeloopen ongunstig en buitengewoon nat jaar, en deze vroeg ingevallen en langdurige winter heeft alle hoop tot eenig herstel vernietigd en een gebrek aan de noodzakelijkste behoeften veroorzaakt".*

*****11-3-1830*** – **Arnhemsche courant**/
(Ingezonden smeekbrief): *"Onbeschrijfelijk gewis zijn thans de rampen, waaronder de gemeente Dreumel in den zak van Maas en Waal gelegen, gebukt gaat, wiens inwoners drie op een volgende jaren van de voortbrengsels van bijna al hunne landerijen door de aanhoudende regens, en overstroomde kwelwater verstoken zijn geweest, waardoor hongersnood voor menschen in den langdurenden afgeloopen fellen winter onvermijdelijk was geweest, had niet hunnen kwijnenden toestand verscheiden Nederlandsche harten getroffen. - Dan zie: nauwelijks schenen onze armen bij het ophouden der drukkende koude eenige hoop van uitkomst te koesteren, of ook bij het losgaan van de rivier de Waal zagen zij reeds op den 27sten der afgeloopen maand dezelve wankelen, toen eene geduchte ijsdam zich alhier voor het dorp nederzette, die op een oogenblik ontelbare boomen verdelgde, een huis geheel wegstootte, en verscheiden gedeeltelijk verbrijzelde; terwijl in den avond van den volgenden dag zij bij het wegdrijven van de sluitdeuren onzer kapitale watersluis eensklaps, helaas! alle hunne hoop verijdeld zagen, waardoor deze uitgestrekte gemeente, na vruchteloos, om voornoemde sluis te bevangen, verscheidene reuzen pogingen aangewend te hebben, geheel onder water is geraakt, en alzoo eene menigte reeds onder het gebrek gebukte armen met hunne naakte kinderen genoodzaakt zijn geworden hunne in het water geraakte waggelende hutten te verlaten; het is derhalve tot uwe bekende erbarming en aloude milddadigheid, Nederlanders! dat de ondergeteekende zich wenden, die hun gaarne met de uitdeeling uwer liefdegiften willen belasten. J. van der Heyden, pastoor. A. van Welie, armemeester. A. van der Voort, armemeester".*

*****19-03-1855*** – **Rotterdamsche Courant**/
Advertentien. WATERSNOOD te Dreumel: *"Onder de Plaatsen van ons Vaderland, welke het meest door de jongste rampen hebben geleden, behoort wel in de eerste plaats de gemeente Dreumel, alwaar de verwoestingen, nadat Zondag namiddag omstreeks 3 ure het ijs in beweging geraakte, allerontzettendst zijn geweest. Ondanks de ijverigste inspanningen bezweek de Dijk op twee plaatsen, en ontstonden er openingen van 25 en 200 ellen. De gevolgen waren verschrikkelijk; de beste Landerijen werden vernield, omstreeks Vijftig Woningen door den vloed en het ijs geheel weggespoeld, tot welker vernieuwing de Eigenaars buiten staat zijn; vele Arbeiderswoningen worden nog dagelijks door den golfslag verbrijzeld, en bovendien heeft men zes menschenlevens te betreuren. Niet minder dan Honderdvijftien*

Huisgezinnen, te zamen ruim Vijfhonderd Personen, zijn hier thans zonder Woning, en in de School en bij de Bewoners aan den Dijk gehuisvest, moeten zij dagelijks van al het noodige voorzien worden".

****19-03-1876 – Algemeen Handelsblad/**
DREUMEL 17 Maart: *Door de hevige stormen in de laatste dagen, hebben de dijken te Dreumel door den golfslag zeer veel te lijden gehad, zoo zelfs, dat men Zondag en Woensdag aan het zoogenaamde Verlaat, elk oogenblik eene doorbraak vreesde, en verscheidene inwoners zich reeds gereed maakten om naar de school, het kerkhof en den vluchtheuvel te gaan, en hunne meubelen enz., voorloopig daar in veiligheid brachten".*

****26-08-1896 – Java-bode: nieuws-, handel- en advertentieblad voor Nederlandsch-Indie/**
Het onweer op 26 juli: *"Uit Wamel meldt men: Gisterenavond ontlastte zich een zwaar onweder over 't land van Maas en Waal, hetwelk van een storm vergezeld ging, die ongeveer een half uur duurde, de storm woedde het hevigst te Dreumel, Wamel en het benedeneinde van Leeuwen. Boomen werden ontworteld of midden doorgebroken, 't fruit heeft veel geleden, daken zijn beschadigd, hooimijten ten onderste boven gekeerd, van het gemaaide koren bleef bijna niets aan de hoopen, terwijl van de rijpe tarwe veel verloren ging. Ook de tabak leed van den wind".*

****04-01-1926 – Het volk: dagblad voor de arbeiderspartij/**
DE OVERSTROOMINGSRAMP IN ONS LAND. -- Laatste Berichten – De ondergang van Dreumel: *Hedenmorgen te half elf wordt uit Dreumel aan het persbureau Vaz Dias gemeld: Steeds hooger wast het water in het Land van Maas en Waal, steeds verder zinken huizen en dijken in het natte element en wordt allerwege verwoesting aangericht. De toestand in Dreumel is hedenmorgen van dien aard, dat, indien niet spoedig een algeheele verandering in den watertoestand intreed, het dorp door alle inwoners zal moeten worden ontruimd. (…)Gedurende den nacht is de maréchausse er toe overgegaan de menschen te dwingen hun woningen te verlaten. (…)Hartroerende tooneelen spelen zich af, als de menschen, die gevlucht zijn naar de zolders, en toch hun woningen, waar zij een angstigen nacht doorbrachten, soms in het donker, anderen bij petroleum of kaarslicht, gedwongen worden door dakvensters naar buiten te komen en in bootjes te stappen".*

****04-01-1926 – Leeuwarder courant/**
WATERSNOOD. Dreumel: *(…)Reeds storten hier en daar de huizen in…(…) Het electrische licht werkt niet meer. De ernst van den toestand blijkt wel uit het feit, dat eenige personen van angst krankzinnig zijn geworden.(…) Er zijn tot dusver 2 vrouwen naar het krankzinnigengesticht overgebracht. Een andere vrouw moest naar het ziekenhuis worden vervoerd. Ook een oude man was zoo overspannen, dat opname in een geneeskundig gesticht noodzakelijk was".*

****09-02-1926 – Tilburgsche Courant/**
Schade aan boomgaarden: *"In Dreumel waar heele woonwijken neerliggen, zijn o.m. niet minder dan 150.000 jonge boomen bij boom- en fruitkweekers totaal vernietigd".*

****24-09-1928 – Tilburgsche Courant/**
De stand van de visscherij op de Waal in verband met de Waterverontreiniging. *"Men schrijft uit Woudrichem aan de Waal: Nu het water op de Waal zoo laag is, treedt weer duidelijk aan het licht, welke ontzettende verwoestingen door de verschillende fabrieken onder de vischstand op die rivier wordt aangericht. Herhaaldelijk drijven doode zalmen af; en er gaat geen*

dag voorbij of tusschen de kribben vindt men aangespoelde zalmen. Doch niet alleen de zalm, ook de standvisch wordt vernietigd.(…) Natuurlijk realiseert de handel in dien visch dan ook geen loonende prijzen. Het spreekt van zelf dat een bestendiging van dit euvel een ramp moet worden voor de visscherij op de Waal, waar de zalmvisscherij het hoofdbestanddeel uitmaakt. Als bewijs van den funesten invloed dien de vermindering op den zalm op de Waal gehad heeft op de visscherij moge dienen dat b.v. de zalmvisscherij een achteruitgang moest boeken van 90 pct. (…) Te Dreumel had men ongeveer 40 jaar geleden nog 20 drijfschuiten; en nu is deze visscherij den ondergang nabij".

*****03-12-1934*** **– De Tijd: godsdienstig staatkundig dagblad**/
Ellende in "Maas en Waal": *"Hadden wij de toestanden niet met eigen oogen gezien, - hadden wij de feiten niet met absolute zekerheid zelf kunnen constateren, - we zouden bezwaarlijk kunnen gelooven h o e hoog de nood in "Maas en Waal"en daaromtrent gestegen is. Vele dorpen en gehuchten hebben wij op onze tocht tusschen Nijmegen en Dreumel bezocht en bijna overal was de valide mannelijke bevolking voor 50, 60 ja nog méér procent werkloos; de werkverschaffing is er over 't algemeen allertreurigst "geregeld"; het schijn wel of, of men de werkloozen liefst zoo ver mogelijk van huis aan 't werk zet! Talloos zijn de gevallen, dat de tewerkgestelde 's morgens om vijf uur moet opstaan of van huis vertrekken om per fiets of per bus of te voet op tijd op 't werk te verschijnen; 's avonds om 6 uur, half 7komt hij weer in huis….(…)Wat dus beteekent, dat men* (door het rouleersysteem) *in twee of drie of vier weken maar moet zien rond te komen met een "loon" van één of twee of drie weken! Kan het nog onmenschelijker?"*